

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Bekir Sami ÖZTÜRK

ÇEVRE HUKUKU KAPSAMINDA GÜRÜLTÜ'YE NEDEN OLMA SUÇU

Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2024

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Bekir Sami ÖZTÜRK

ÇEVRE HUKUKU KAPSAMINDA GÜRÜLTÜ'YE NEDEN OLMA SUÇU

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Mahmut KAPLAN

Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2024

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bekir Sami ÖZTÜRK'ün bu çalışması, jürimiz tarafından Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Ramazan Barış ATLADI (İmza)

Üye (Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi Mahmut KAPLAN (İmza)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Hale AKDAĞ YÜKSEL (İmza)

Tez Başlığı: Çevre Hukuku Kapsamında Gürültüye Neden Olma Suçu

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 08/10/2024

Mezuniyet Tarihi : 12/12/2024

(İmza)
Prof. Dr. Seda BAYRAKTAR
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Çevre Hukuku Kapsamında Gürültüye Neden Olma Suçu” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Bekir Sami ÖZTÜRK

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU BEYAN BELGESİ

Öğrenci Bilgileri	
Adı-Soyadı	Bekir Sami ÖZTÜRK
Öğrenci Numarası	202252028813
Anabilim Dalı	Kamu Hukuku
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Danışman Öğretim Üyesi Bilgileri	
Unvanı, Adı-Soyadı	Dr. Öğr. Üyesi Mahmut KAPLAN
Yüksek Lisans Tez Başlığı	Çevre Hukuku Kapsamında Gürültüye Neden Olma Suçu
Turnitin Bilgileri	
Ödev Numarası	2539669241
Rapor Tarihi	04/12/2024
Benzerlik Oranı	Alıntılar hariç: %15 Alıntılar dahil: %27
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE, Yukarıda bilgileri bulunan öğrenciye ait tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 65 sayfalık kısmına ilişkin olarak Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarında belirlenen filtrelemeler uygulanarak yukarıdaki detayları verilen ve ekte sunulan rapor alınmıştır. Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir: (X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylarım. () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esaslarında öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.	
Gerekçe:	
Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlere uygun olarak tarafımca yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.	
Danışman Öğretim Üyesi Unvanı, Adı-Soyadı Dr. Öğr. Üyesi Mahmut KAPLAN İmza	

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇEVRE VE GÜRÜLTÜYE İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR İLE BENZER SUÇLAR İLE KARŞILAŞTIRILMASI

1.1. Çevreye İlişkin Temel Kavramlar ve Korunan Hukuki Değer	4
1.1.1. Çevre Kavramı.....	4
1.1.2. Çevre Hakkı.....	5
1.1.3. Çevreye Karşı Suçlar'da Korunan Hukuki Yarar.....	6
1.2. Çevre Hukukuna Hâkim Olan İlkeler	8
1.2.1. Önleme İlkesi.....	9
1.2.2. İhtiyat İlkesi.....	10
1.2.3. Kirleten Öder İlkesi	11
1.2.4. Sürdürülebilir Kalkınma İlkesi	11
1.2.5. Katılım İlkesi	12
1.2.6. Entegrasyon İlkesi	13
1.2.7. İşbirliği İlkesi.....	14
1.3. Gürültü Kavramı ve Gürültüye İlişkin Düzenlemeler	15
1.3.1. Gürültü Kavramı.....	15
1.3.2. Gürültü Kabahati	17
1.3.3. Gürültüye Neden Olma Suçu.....	20
1.4. Benzer Suçlar İle Karşılaştırma	21
1.4.1. Çevreye Karşı Suçlar İle Karşılaştırma	21
1.4.1.1. Çevrenin Kasten Kirletilmesi Suçu ile Karşılaştırma	21
1.4.1.2. Çevrenin Taksirle Kirletilmesi Suçu ile Karşılaştırma	22
1.4.2. Kişilerin Huzur ve Sükûnu Bozma Suçu İle Karşılaştırma	23

İKİNCİ BÖLÜM

GÜRÜLTÜYE NEDEN OLMA SUÇUNUN UNSURLARI, UNSURLAR DIŞINDA KALAN HUSUSLAR İLE YAPTIRIM VE MUHAKEMESİ

2.1. Gürültüye Neden Olma Suçunun Unsurları	26
2.1.1. Maddi Unsurlar	26
2.1.1.1. Fail	26
2.1.1.2. Mağdur	28
2.1.1.3. Konu	31
2.1.1.4. Hareket-Netice	31
2.1.2. Manevi Unsurlar	36
2.1.3. Hukuka Aykırılık Unsuru	38
2.2. Suçun Özel Görünüş Biçimleri	41
2.2.1. Teşebbüs	41
2.2.2. İştirak	41
2.2.3. İçtima	41
2.2.4. Yaptırım	42
2.3. Muhakeme	43
2.3.1. Görevli Mahkeme	43
2.3.2. Özel Muhakeme Usulleri	44
2.3.3. Zamanaşımı	45
 SONUÇ	 46
KAYNAKÇA	50
ÖZGEÇMİŞ	54

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
ÇED	: Çevresel Etki Değerlendirme
ÇK	: Çevre Kanunu
dB	: desibel
JHA	: Job Hazard Analysis
KK	: Kabahatler Komisyonu
m.	: Madde
No	: Numara
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TCK	: Türk Ceza Kanunu
UNECE	: Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu

ÖZET

Gürültü özellikle son yüzyılda insanların huzurunu ve yaşamını olumsuz etkileyen bir olgu haline gelmiştir. Aslında teknolojinin gelişmesi ve yaşamın hızla artmasıyla birlikte gürültünün kaynakları ve etki yerleri de hızla çoğalmıştır. Toplu ve özel ulaşım araçlarının fabrika ve endüstrilerin, elektrikli mutfak ekipmanlarının, havalandırma ekipmanlarının ve sağlık ekipmanlarının sayıları her geçen gün artmakta ve bunlar insan yaşamının vazgeçilmez bir parçası haline gelmektedir. Bu nedenle de “çevre kirliliği” kategorisinde “gürültü” kavramı özel bir yer edinmiştir.

Gürültüye neden olma suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 183. maddesinde çevreye karşı suç olarak tanımlanmıştır. İstenmeyen ve rahatsız edici sesler anlamına gelen gürültü, insanlar üzerinde fiziksel, psikolojik ve fizyolojik olumsuz etkilere sahiptir. Yasama organı, gürültünün insan sağlığına zarar vermesini yasaklayarak insanların güvenli ve sağlıklı bir yaşam hakkını korumuştur.

Gürültüye neden olma suçunda, failin kanunda öngörülen yükümlülüklerden sapan ve tehlike altındaki kişilerin hayatlarına zarar verme ihtimali bulunan gürültü yaratması halinde Gürültüye Neden Olma Suçu oluşacaktır. Bu noktada iki husus dikkate alınır. Öncelikle gürültünün kanun kapsamındaki yükümlülüklerden sapıp sapmadığı tespit edilir ve daha sonra gürültünün insan hayatına yardımcı olan rolünden farklı olup olmadığı belirlenir ancak ikinci aşamada bir risk veya olumsuz etki söz konusudur.

Anahtar Kelimeler: Gürültüye neden olma, somut tehlike, potansiyel tehlike, yükümlülükler aykırılık, çevre hakkı, gürültü yaratma, gürültü kirliliği

ABSTRACT

CRIME OF CAUSING NOISE IN THE SCOPE OF ENVIRONMENTAL LAW

Noise has become a phenomenon that has negatively affected people's peace and life, especially in the last century. In fact, with the development of technology and the rapid increase in life, the sources and impact areas of noise have also increased rapidly. The number of public and private transportation vehicles, factories and industries, electrical kitchen equipment, ventilation equipment and health equipment is increasing day by day and these are becoming an indispensable part of human life. For this reason, the concept of "noise" has gained a special place in the category of "environmental pollution".

The crime of causing noise is defined as a crime against the environment in Article 183 of the Turkish Penal Code No. 5237. Noise, which means unwanted and disturbing sounds, has negative physical, psychological and physiological effects on people. The legislative body has protected people's right to a safe and healthy life by prohibiting noise from harming human health.

In the crime of causing noise, the Crime of Causing Noise will occur if the perpetrator deviates from the obligations stipulated in the law and creates noise that is likely to harm the lives of people in danger. At this point, two issues are taken into consideration. First, it is determined whether the noise deviates from the obligations under the law, and then it is determined whether the noise deviates from its role in helping human life, but in the second stage, there is a risk or negative impact.

Keywords: Causing noise, concrete danger, potential danger, breach of obligations, environmental right, noise creation, noise pollution

ÖNSÖZ

“Çevre Hukuku Kapsamında Gürültüye Neden Olma Suçu” adlı çalışmada, ceza hukuk açısından gürültü kirliliği incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma süresince yol gösterici olan, olumlu tavrıyla beni cesaretlendiren; bilgi birikimi ile çalışmama farklı açılardan bakmamı sağlayan; beraber çalışmaktan ve öğrencisi olmaktan her zaman gurur duyduğum değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Mahmut KAPLAN ile tez jürimde yer alarak çalışmama değer katan sayın hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Ramazan Barış ATLADI ve Dr. Öğr. Üyesi Hale AKDAĞ YÜKSEL’e teşekkür ederim. Hayatımın her alanında ve anında yanımda olan, aileme sonsuz şükranlarımı sunar, çok teşekkür ederim.

Bekir Sami ÖZTÜRK
Antalya, 2024

GİRİŞ

Gürültüye neden olma suçu, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Özel Hükümler Başlıklı ikinci kitabının 'Topluma Karşı Suçlar' başlıklı Üçüncü Kısımının 2. Bölümünde Çevreye Karşı Suçlar kısmında m. 183'te düzenlenmiştir. Maddeye göre; “İlgili kanunlarla belirlenen yükümlülüklerle aykırı olarak, başka bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli bir şekilde gürültüye neden olan kişi, iki aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır”¹

Çevrenin, ceza hukuku aracılığıyla korunması ihtiyacına yanıt olarak yasama organı, 2005 tarihli ceza hukuku reformu kapsamında, Avrupa Birliği'nin 2003/80/JHA sayılı Avrupa Kararına uygun olarak çevreye karşı suçları 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na dâhil etmiştir. İnceleme konumuz olan Gürültüye Neden Olma Suçu da çevreye karşı suçlar bahsinde yer almaktadır. Suç tipinin ihdası kanun koyucu tarafından Anayasa'nın 56. Maddesinde yer alan çevre hakkı bağlamında değerlendirilmektedir. Ayrıca kanun koyucu Avrupa Birliğine uyum kapsamında AB mevzuatında çevrenin ceza hukuku ile korunmasına yönelik ilk 19.11.2008 tarih ve 2008/99/EC sayılı *Çevrenin Ceza Hukuku Vasıtasıyla Korunması Direktifi*'ne² uyum sağlamak amacıyla 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda suç tipine yer vermiştir.³

5237 sayılı TCK kapsamında “ilgili kanunlarla belirlenen yükümlülüklerle aykırı olarak” gürültüye neden olma suç olarak düzenlenmiştir. Bu bağlamda ilgili kanun ile Çevre Kanunu'nun 14. Maddesinin kastedildiği anlaşılmaktadır. Çevre Kanunu'na yönelik çalışmada, 14. madde kapsamında yayımlanan çevresel gürültünün değerlendirilmesi ve kontrolüne ilişkin hüküm ve yönetmelikler, Avrupa Birliği düzenlemelerine uygun olarak yayınlandığı için olumlu karşılanmıştır.⁴ 19. ve 20. Yüzyılda güçlenen ve büyüyen sanayinin doğal bir sonucu olarak çevre sorunları dünyayı yaşanamaz boyutlara ulaştırmış ve çevrenin kanun yoluyla korunmasına yönelik fikirlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.⁵

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra endüstriyel faaliyetlerin ve üretimin hızla büyümesi, çevreyi yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bırakmıştır.⁶ Bu nedenle çevrenin korunmasına

¹ Madde gerekçesi: Madde metninde gürültüye neden olma fiili suç olarak tanımlanmıştır. Ancak, bunun için, gürültünün başkalarının sağlığının zarar görmesine elverişli olabilecek şekilde yüksek olması gerekir.

² Direktif metni için bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0099> (Erişim Tarihi: 05.10.2024)

³ Kaplan, M.: İmar Kirliliğine Neden Olma Suçu, Seçkin, Ankara, 2018, s. 76 vd. Çevrenin ceza hukuku ile korunması gerekliliğine ilişkin tartışmalar için aynı eserin ikinci bölümüne bakılabilir.

⁴ Alica, S. : Kent-Çevre-Hukuk, Seçkin, Ankara, 2011, s. 88.

⁵ Yalçın, A. Z.: Yeşil Büyüme – Çevre Kirliliği ve Eşitsizliklere Karşı Yeni Bir Büyüme Paradigması Ekin, Bursa, 2017, s.22

⁶ Kaplan, M. : s. 21.

ilişkin tartışmalar, 1960'lı yıllardan sonra hem fikir dünyasında hem de kamusal yaşamda yaşanan modern olaylara tepki olarak ortaya çıkmıştır.⁷ Bu fikir ve tartışmaların sonucunda 1972 yılında Stockholm'de, Çevre Konferansı düzenlenmiş ve toplantı sonunda çevrenin korunmasının insanlığın ve devletin sorumluluğunda olduğunu vurgulayan bir bildiri yayınlanmıştır.⁸ 1960'lı yıllardan bu yana var olan ve çevrenin korunmasına yönelik birçok yasa çıkaran bu konuya kanun koyucuda kayıtsız kalmamıştır.

Çalışmamıza konu olan gürültüye neden olma suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda suç sayılmadan önce, 09.08.1983 tarih ve 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 14. maddesinde düzenlenmiştir. Madde, 26.04.2006 tarihli ve 5491 sayılı Kanunu'n 11 inci maddesi ile değiştirilmiştir. Bu maddedeki değişiklikleri sağlayan düzenlemeler şunlardır: "*Kişilerin huzur ve sükununu, beden ve ruh sağlığını bozacak şekilde ilgili yönetmeliklerle belirlenen standartlar üzerinde gürültü ve titreşim oluşturulması yasaktır.*" Gürültü, İnsanın huzurunu, beden ve ruh sağlığını bozar. İşletme sahipleri, mevzuatın belirlediği standartlara göre araçlardan, şantiyelerden, endüstrilerden, atölyelerden, işyerlerinden, eğlence tesislerinden, hizmet binalarından ve konutlardan kaynaklanan gürültü ve titreşimin azaltılması için gerekli önlemleri alması gerekliliğini belirtmiştir. Çevre Kanunu'nun 14. maddesinin ihlali kanunun 20. maddesinde ise idari yaptırımları değerlendirmiştir. Maddeye göre: "Bu Kanunun 14. maddesi kapsamında belirtilen tedbirleri almayanlara veya gürültüye neden olanlara idari para cezası verilecektir."

Aynı şekilde 30.3.2005 tarih ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 36. maddesinde gürültü kirliliği kabahat olarak düzenlenmiştir. Bu maddeye ilişkin düzenlemelere göre "(1) *Başkalarının huzur ve sükûnunu bozacak şekilde gürültü yapan kişiye elli lira para cezası verilir.*" Bu kabahatten dolayı kolluk kuvvetleri veya zabıta görevlilerince idari para cezası verilir. Görüldüğü üzere gürültü kirliliğiyle mücadeleye yönelik olarak Çevre Kanunu, Kabahatler Kanunu ve Türk Ceza Kanunu olmak üzere birden fazla kanun nazarında düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemeler ile suçun işlenmesine yönelik caydırıcılık ve müeyyideler öngörülmüştür. Düzenlemelerin kronolojisi dikkate alındığında kanun koyucunun suç tipini ihdas etmeden önce kabahat olarak düzenlediği ve gürültüyle mücadeleyi doğrudan ceza hukuku alanına dahil etmediği ve fakat zamanla kabahatin ihtiyaca cevap vermemesi üzerine gürültüye neden olma fiilinin suç haline getirildiği görülmektedir.

⁷ Görmez, K. : Türkiye'de Çevre Politikaları, Gazi Büro, Ankara, 1991, s. 57; ' den aktaran Kaplan,M.; İmar Kirliliğine Neden Olma Suçu, Seçkin, Ankara 2018 s. 21.

⁸ Görmez, K. : Türkiye'de Çevre Politikaları, Gazi Büro, Ankara, 1991, s. 59; ' den aktaran Kaplan,M.; İmar Kirliliğine Neden Olma Suçu, Seçkin, Ankara 2018 s. 21.

Gürültüye neden olma suçunu ele alan çalışmamızda ilk bölümde çevre hukukuna ilişkin kavram ve ilkeler ile gürültü kavramı, gürültüye neden olmanın mevzuatta değişik düzenleniş biçimleri ile gürültüye neden olma suçunun benzer suçlarla mukayesesi yapılacaktır.

Tezin ikinci bölümünde ise Gürültüye Neden Olma Suçu suç inceleme metodu çerçevesinde suçun unsurları, suçun özel görünüş biçimleri ve unsurlar dışında kalan hususlar şeklinde alt başlıklara ayrılmak suretiyle incelenecektir. Son kısmında ise yaptırım ve muhakemeye ilişkin meseleler ele alınacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇEVRE VE GÜRÜLTÜYE İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR İLE BENZER SUÇLAR İLE KARŞILAŞTIRILMASI

1.1. Çevreye İlişkin Temel Kavramlar ve Korunan Hukuki Değer

1.1.1. Çevre Kavramı

“Çevre” kelimesi sözlükte; Yakın, daha yakın, Kişiyle, çevreyle ilişkisi olanlar.” olarak tanımlanmaktadır. Bütün insanlar birbiriyle ve çevreyle ilişkilidir. Çevre Kanunu nazarında “Çevre”, insanın ve tüm canlıların içinde yaşadığı topluluğu yaratır. Sağlığın gelişimine katkıda bulunan doğal, sosyal ve kültürel dış faktörlerin bir listesi, Aynı türdeki tüm parçalar nesneden önce veya sonra gelir; 'Bunun yarattığı küçük grup' gibi birçok tanım oluşturulmuştur.

Webster sözlüğü’ne göre çevre; "organizmaların yaşamını ve gelişimini etkileyen tüm dış faktörler ve faktörlerin bütünü" olarak tanımlanmaktadır.

Çevre aslında ekolojistler tarafından geliştirilen bir kavramdır ancak çevre ile ifade edilmek istenen şey ekolojidir. Çevre etimolojik olarak bir şeyin etrafındaki çevreyi ifade eder. Çevre, bir organizmanın yaşamı boyunca bir ilişkiyi veya etkileşimi çevrelediği dış ortam olarak tanımlandığında, sosyokültürel ve biyolojik gibi bir birey olarak ifade edilebilir.⁹

2872 sayılı Çevre Kanunu kapsamında ise 26.04.2006 tarihli ve 5491 sayılı Çevre Kanununda değişiklik yapılmasına dair kanunun 2. maddesi ile çevre yasasının 2. maddesine çevre tanımı sokulmuştur. Bu tanıma göre çevre, “*canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde bulundukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortam*” olarak tanımlanmıştır.¹⁰

Çevrenin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’na göre bir tanımının yapılması gerekecekse şayet şu şekilde olması gerekmektedir. Çevre: insanların toplu olarak yaşadığı, tüm canlı organizmalar ile birlikte herkesin huzur ve hürriyetlerini sınırlamadan yaşanan alan olarak tanımlanabilir.

25.03.1957 tarihli Avrupa Topluluğu Kuruluşuna Dair Antlaşmada çevre kavramı tanımlanmamış, ancak Avrupa Birliğinin diğer düzenlemelerinde sadece doğal değil aynı zamanda insanlar tarafından oluşturulmuş yapay çevreyi de kapsayan geniş bir çevre anlayışından hareket edilmiştir.¹¹

⁹ Demir, Ö., ve Acar, M. :Sosyal Bilimler Sözlüğü, 6. baskı, 2005, Adres Yayınları, Ankara s. 25.

¹⁰ Yılmaz S. Çevre ve çevre sorunları 2013 Adalet Yayınevi Ankara s.2

¹¹ Üçışık Güzin H./ Üçışık Fehim H.: Çevre Hukuku, Ötügen, İstanbul, 2012, s. 15

İnsanlar toplu olarak yaşadığı noktada doğal çevrenin işleyişini bozmakta ve ‘doğanın taşıma gücünü’ zorlamaktadır. Bir bütünlük oluşturan ve çeşitli ilişkilerden oluşan doğal çevre sistemlerinin işleyişi insanlık için bir sorun haline dönüşmektedir.¹² Kanunsal manada düzenleme yapma gereği ise doğayı bozucu etkenler sürekli artmasından kaynaklanmaktadır. 5237 sayılı kanununda Gürültüye neden olma suçu, çevreye karşı suçlar başlığında incelenmesinin nedeni ise yukarıda kanun bazında yapmaya çalıştığımız tanım nedeniyle incelenmiştir. Nitekim kanun koyucunun topluma karşı suçlar başlığında, çevreye yönelik düzenlemeleri ihdas etmiş olması yukarıda yaptığımız tanımlamaya uygun düşmektedir.

Genel tanımda, belirli bir süre boyunca çevre, insan aktivitesi ve organizmalar üzerinde doğrudan veya dolaylı etkisi olabilecek fiziksel, kimyasal, biyolojik ve sosyal faktörlerin toplamıdır. Başka bir tanıma göre "çevre", "insanın içinde yaşadığı tüm ortamı ve insan yerleşimlerinin tüm sorunlarını" kapsayan ve "çok sayıda unsurun dengelendiği ve her birinin birbiriyle etkileşime girdiği bir ilişkiler sistemi" olarak tanımlanabilen bir kavramdır. Sevük’e göre çevre kavramı, niteliksel ve mekânsal açılardan incelenebilir. Niteliğine göre çevre fiziksel ve toplumsal çevreden oluşur¹³.

1.1.2. Çevre Hakkı

Geniş anlamda çevre hakkının ilkesi çevrenin korunması ve geliştirilmesidir. çevre hakları çevre kavramlarının tanımıyla açıklanabilmektedir.

Diğer bir tanım ise toplumun önemli değerleri olarak kabul edilen ve ceza hukuku tarafından korunan değerleri belirlemektedir.¹⁴ Bazı yazarlar hukuki değerin bu tanımına güvenmektedir; Suçun hukuki konusunun değeri dikkate alınır.¹⁵

Özdek’e göre 1982 Anayasası’nın 56. maddesinde hakkın sahibi, hakkın konusu, yükümlü ve yükümlülükler şeklinde bütün unsurları açık ve somut olarak belirtilmiş olduğundan bu hakkın bir insan hakkı olarak düzenlendiğini, normatif bir nitelik taşıdığını ve bireye subjektif bir kamu hakkı tanındığını kabul etmek gerekir.¹⁶

Çevre hakkı, yaşam hakkı, beden bütünlüğü hakkı, mülkiyet hakkı gibi bireylere ait olabileceği gibi, çevre hakkı ve hukuk sistemi gibi topluma da ait olabilir.¹⁷

¹² Özdek, Y. : İnsan Hakkı Olarak Çevre Hakkı, TODAİE Yayını, Ankara. 1993 s:23.

¹³ Sevük Yokuş H. : Çevre Hukuku, Adalet yayınları, Ankara. 2013 s.1

¹⁴ Aygörmez, Uğurlubay: Çevreye Karşı Suçlar, Yetkin, Ankara, 2015,s. 471.

¹⁵ Bir insan hakkı olarak çevre hakkının tarihsel gelişimi konusunda Bkz. Gemalmaz, M.S.:“Bir İnsan Hakkı Olarak Çevre Hakkı ve Türk Düzenlemesi”, İÜHFM, C. 52, S. 1-4, s. 237 vd.

¹⁶ Özdek s.126-127 aktaran Üçışık Güzin H./ Üçışık Fehim H. Çevre Hukuku s. 17

¹⁷ Kaboğlu,İ: Çevre Hakkı, 3. Baskı, İstanbul 1996, s. 16. Aktaran Dadak, K Yeni Kuşak Hak Olarak Çevre Hakkı, s.313, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/155592> (Erişim Tarihi 24.09.2024)

Çevre açısından bakıldığında yasal düzenleme toplum barışıdır. Başka bir deyişle çevrenin kendisi korunmaya değer olsa da korunan asıl değer ise toplum sağlığı ve toplum barışıdır. Bu nedenle insandan bağımsız olarak çevrenin iyileştirilmesi ve korunması toplum huzur ve barışının tesisidir. İnsanlara yararlı olmayan bitki ve hayvanlar bile toplum huzuru ve barışı açısından korunmayı hak eder.¹⁸

Çevreye ilişkin haklar, Anayasa madde 56/1, "Herkesin insana yakışır ve eksiksiz bir çevrede yaşama hakkı vardır" diye tanımlıyor. 2872 sayılı Kanunu'n 2. maddesinde çevre, "Canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdüğü ve sosyalleştiği biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel çevre" olarak tanımlanmaktadır. Aynı yazıda çevre kirliliği de anlatılmaktadır. Maddeye göre çevreyi kirleten şey; "Çevrede meydana gelen ve canlıların sağlığını, çevrenin değerlerini ve çevre dengesini tehdit edebilecek tüm olumsuz etkileri" ifade eder.

1.1.3. Çevreye Karşı Suçlar'da Korunan Hukuki Yarar

Çevreye karşı suçların işlenebilirliği dünya temelinde özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bir yanda sanayi ve endüstriyel gelişme, diğer yanda insanın çevreye hâkim olma arzusu ve bazen de ihtiyaçlarını temin etme maksadının doğması ile artış göstermiştir.

Öğretide tartışma yaratan konu ise çevreye karşı işlenen suçlar ile korunan hukuki değerlerin ne olduğudur. Bu bağlamda karma görüş, ekosantrik görüş, antroposentrik olmak üzere üç farklı görüş mevcuttur.

Ekosantrik (saf ekolojik) görüşe göre; korunan hukuki değer bizzat çevrenin kendisidir.¹⁹

Antroposantrik görüş ise; sadece insanı esas alır. Bu görüşe göre, çevre suçlarıyla insanların tehlikeye maruz kalmalarını önlemektedir.²⁰

Karma görüş olarak; hem çevrenin hem de insanın korunmaya ihtiyacı olduğu, çevre suçları ile korunan hukuki değerlerin belirlenmesinde bu iki unsurun birlikte değerlendirilmesi gerektiği ileri sürülmüştür²¹

Çevrenin, ulusal ölçekte çevre konusundaki bilinçlenme ve özellikle sanayileşmiş ülkelerde çevrenin korunması konusunda uzman birimlerinin oluşturulması, uluslararası

¹⁸ Artuk, M. E./ Gökçen, A./ Yenidünya, A. C.: Ceza hukuku Özel Hükümler 14. Baskı, Adalet, Ankara, 2014, s.460.

¹⁹ Kaplan s.34 Aktaran Onur Özcan, Çevre Suçlarında Şirketlerin Cezai Sorumluluğu, Galatasaray Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2007, s.4 Özcan s.10.

²⁰ Kaplan, s.35 Aktaran; Rengier, Besonderer II, s.435; Özcan, s.10.

²¹ Frank Saliger, Umweltstrafrecht, Verlag Franz Vahlen, München, 2012, s.12; Saliger, s.12.

düzlemde de düzenlemeler yapılmasını amaçlamıştır.²² Gerek çevre sorunlarının, gerekse çevreye karşı işlenen suça konu eylemlerin pek çok ülkede olumsuz sonuçlar doğurması nedeniyle çevre hukuku, ilk olarak uluslararası hukukun bir alt başlığı olarak ele alınmıştır.

Öğretide sağlıklı ve dengeli çevrede yaşama hakkı, üçüncü kuşak haklardan dayanışma hakları arasında zikredilmektedir.²³ Ancak çevre hakkının, yaşam hakkının bir uzantısı olarak kabul edilmesi gerektiği yönünde görüşler de öğretilerde genel kabul edilmektedir.²⁴

Kanun koyucu suç tipini düzenlerken “başka bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli bir şekilde” demek suretiyle bireyin sağlığını korumayı amaçladığını vurgulamaktadır. Gürültü, insanların gerek beden sağlığı gerekse ruh sağlığı açısından da ciddi sorunlar oluşturduğundan bireyin sağlık hakkının da korunması amaçlanmıştır. Aşırı gürültü, salt bireyler için değil aynı zamanda çevreyi oluşturan unsurlar bakımından da sorun yaratacağı için dolaylı olarak çevre de korunmaktadır.²⁵

Türk Ceza Kanunu’nda düzenlenen her suç tipi ile bir hukuki yararın korunması amaçlanmıştır. Hukuki yararın varlığının devam ettirilebilmesi adına da ceza normları kabul edilmektedir. Korunan hukuki yarar, kanun maddesinin özünde yer almaktadır. Kanun koyucu tarafından hazırlanan ceza normları ile korunan hukuki yararlar, yorum yöntemleri ile korunan hukuki değerin ne olduğunu gün yüzüne çıkarmaktadır. Çevreye karşı suçlarda korunan hukuki değerde milletlerarası düzenleme ve konferanslardan sonra öncelikle Anayasa 56. maddesi ile anayasal hak kapsamına alınmıştır. Takip eden dönemde ise kanun koyucu tarafından 5237 sayılı TCK kapsamında değerlendirilmiş ve korunan hukuki değerin varlığı da eylem, suç ve ceza bağlamlarında değerlendirilebilir nitelik kazanmıştır.

Türk hukuku bakımından çevre hakkına 1961 Anayasasında açıkça yer verilmemiş olmakla birlikte Anayasa’nın “Sağlık Hakkı” başlıklı 49. maddesinin 1. fıkrasında yer alan “Devlet, herkesin beden ve ruh sağlığı içinde yaşayabilmesini sağlamakla ödevlidir.” ifadesiyle dolaylı olarak düzenlenmiştir. 1982 Anayasası’nın “Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması” başlıklı 56. maddenin birinci fıkrasında, “Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.” ifadesine yer verilmiş, çevrenin korunması bağlamındaki yükümlülük ise maddenin ikinci fıkrasında “Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.” şeklinde açıklanmıştır. Düzenleme çevrenin hem hakkın hem de ödevin konusu olduğunu ortaya koymaktadır.

²² Dağdemir, Ö.: Çevre Sorunlarına Ekonomik Yaklaşımlar ve Optimal Politika Arayışları, Gazi kitabevi, 2003, Ankara, s. 146.

²³ Turgut Yılmaz, N.: s. 213.

²⁴ Güneş, A. M./Coşkun, A.: Çevre Hukuku, 1. Baskı, Kazancı Kitap, İstanbul, 2004, s. 79.

²⁵ Turgut Yılmaz, N.: Çevre Hukuku, Savaş Yayınevi, 2001, s.206

Çevrenin ceza hukukuyla korunması ihtiyacına binaen Çevreye Karşı Suçlar bahsinde çevrenin kasten kirletilmesi, çevrenin taksirle kirletilmesi, gürültüye neden olma ve imar kirliliğine neden olma suçları düzenlenmiştir.

Çevrenin korunması konusunda Avrupa düzleminde müşterek ve uyumlu bir ceza hukuku yaratma çabası devam etmiş, Avrupa Birliği'nin 27 OCAK 2003 tarih ve 2003/80/JHA sayılı direktifi kabul edilerek yürürlüğe girmiştir²⁶ “Çevrenin Ceza Hukuk Yoluyla Korunması Hakkında Çerçeve Kararı” ile mevcut düzenlemelerin çevrenin korunmasında yeterli olmadıkları tespitine yer verildikten sonra 6 Şubat 2003 tarihinde yürürlüğe girmesini kabul etmiştir.²⁷ Bu değerlendirme neticesinde ise 5237 sayılı kanunla birlikte çevreyi korumada hapis cezası ile yaptırım uygulanması yönündeki düzenleme ile kanunda yer edinmiştir. Yani TCK hazırlanırken AB mevzuatına uyum sağlanmaya çalışılmıştır.

Çevreye karşı işlenen suçlar için korunan hukuki yarar bu hal itibariyle gürültüye neden olma suçu bakımından da yine korunması amaçlanan hukuki değer bakımından aynı şekilde Anayasa m.56 esas alınmıştır. Gürültü'nün neden olduğu insan sağlığına vereceği zararın tesiri itibariyle aynı nitelikte değerlendirilmesi gerektiği sabittir. Bu hal itibariyle gürültü ile bireyin veya toplum sağlığının kasten hedef alındığı gözetilmektedir. Bu nedenle de gürültüye neden olma suçu itibariyle korunan hukuki yarar, gücünü Anayasa madde 56'dan alarak insan sağlığının gürültüden korunması hedeflenmektedir.

1.2. Çevre Hukukuna Hâkim Olan İlkeler

Çevre hukukunun özünde düzenleme yaptığı, korumayı amaç edindiği alan çevre hakkıdır. Çevre hakkı, doğrudan insan hakkına tesir etmektedir. Bu nedenle de çevre hakkını ve insan hakkının ayrımını yapmak neredeyse imkânsızdır. Çevre hakkına yönelik ihlal, gerek ilerleyen dönemlerden nesillere devir sorumluluğu ve devir hakkı tanıma yükümlülüğü yükletilmiştir. Bu nedenle de çevre hukukuna yönelik hakların korunması, nesillerin devamlılığı, insan neslinin korunması, yaşanılabilirliğin artırılması adına insan hakkını da doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle de insanları ve toplumu fiziki ve ruhi kirlilikten korumak, kişilerin huzur ve sağlığını engelleyecek eylem ve tavırların önüne geçebilmek adına hak olduğu kadar yükümlülüklerde yüklenebilmesi maksadıyla çevre hukuku kapsamında ilkeler oluşturulmuştur. Bu kapsamda aşağıda çevre hukukuna hakim olan ilkeler kısaca aktarılmaya çalışılacaktır.

²⁶ M. Emin Artuk/Ahmet Gökçen/A. Caner Yenidünya, Ceza Hukuku Özel Hükümler, 14. Bs., Adalet, Ankara, 2014, Yılmaz, Çevre Suçları, Çevirimiçi (ET. 31.3.2015), www.cezabb.adalet.gov.tr/makale/166.doc). Aktaran Kaplan, İmar Kirliliğine Neden Olma suçu, doktora tezi, Antalya 2016 s.5

²⁷ Sevik Yokuş, H. Çevre Hukuku Doğal Çevrenin Korunması, Adalet, Ankara, 2013 s.271

1.2.1. Önleme İlkesi

Bu ilke, basit tabir ile korumanın eski hale getirmeden daha iyi olduğu fikrine dayanır ve çevre üzerinde olumsuz etkisi olabilecek faaliyetlerin mümkün olduğunca önlenmesini amaçlamaktadır.

Önleme ilkesinin ortaya çıkışı Turgut'a göre “Çevre hukukunun doğuş sürecinde de açıklandığı gibi çevre sorunsalına çözüm girişimlerinde ilk uygulanan yöntemler sorunların ortaya çıkmış sonuçlarının giderilmesini yani tedavi edilmesine yöneliktir. Ancak çevre bozulması kavramına dahil olan olumsuz etkilerin çok yıllar sonra ortaya çıkabildiği ve bu sonuçların ekolojik zarar gibi hiç de azımsanamayacak bir bölümünün giderilmesinin mümkün olmadığı gerçeği algılanınca önleyici ilkenin zorunluluğu da açığa çıkmıştır. Hatta bu bağlamda önlemek tedavi etmekten iyidir sloganı geliştirilmiştir²⁸.”

Çevreye verilen zararın ilk çözümü kirliliği ortadan kaldırmaktır ve bu yöntem “kirleten öder” ilkesine hayat vermektedir. Ancak sorunun tamamen ortadan kaldırılamaması ihtimali vardır, çünkü ortadan kaldırma oluşturulmuş bir eylem, yani kısmen veya tamamen sonuçları olan ve bu olumsuz sonuçları mümkün olduğunca bilimsel yöntemlerle ortadan kaldırmayı amaçlayan bir eylemdir. Birçok eylemin zararlı sonuçlarının bu eylemden çok sonra ve diğer birçok faktörün katkısı nedeniyle çok genişletilmiş ve karmaşık bir şekilde ortaya çıkabileceği düşünüldüğünde, bu eylemleri gerçekleştirmeden önce önlenmenin daha iyi, uygun maliyetli, korunan çevre hedefini sağlayabileceği ve kaynak israfını önleyebileceği anlaşılmaktadır.

Bu nedenle "Önleme İlkesi", uygulama araçlarıyla birlikte ulusal ve uluslararası metinlerde de yerini almaktadır. Avrupa Birliği'nin tüm çevresel eylem programlarında önleme ilkesinin önemi vurgulanmaktadır. Ülkemizde bu ilke en açık şekilde 7. Beş Yıllık Kalkınma Planında belirtilmiştir: "Kalkınma sürecinde kirliliğin kaçınılmaz olduğunu öngörüyor ve kirliliği temizlemeye yönelik pasif yaklaşımlardan ziyade karşı önlemlerle kirliliği önleme stratejilerini ön planda tutulacaktır."²⁹

Önleme ilkesinin uygulanması sırasında beklenen sonuçların elde edilebilmesi için, bu ilkeye göre geliştirilen somut müdahalelerin, en başından itibaren çevreye verilen zararı önleyecek şekilde (kaynağında önleme) gerçekleştirilmesi ve bunun sağlanamaması halinde ortaya çıkan zararlı etkilerin yayılması önlemlerin alınması gerekmektedir. Çevre Kanunu'nun 3. maddesinde ilkeler kapsamında Çevre Kanunu 3 maddesinin (I) bendinde düzenlemeler yapılmış olup önleme ilkesinin yaptırımsal olarak varlığı somut olarak görünmüştür. Önleme ilkesi Çevre Kanunu'nda 8. maddede ise ayrıca düzenlenmiştir. Bu hal itibarıyla Türk Ceza

²⁸ Turgut Yılmaz, N.: s.111.

²⁹ Turgut Yılmaz, N.: s.204.

Kanunu bakımından da değerlendirme de ihmali harekete vücut olmaktadır. Önleme ilkesinin ihlali, ihmali hareket niteliğinde olup engelleyebilecek iken, herhangi bir şey yapmaksızın suçun oluşumuna sebebiyet verilmesi neticesinde ihmali hareket ile de işlenebilir suç tipi niteliği kazanmaktadır.

Önlem ilkesi çerçevesinde çevreye verilen zarar gerekçesiyle eylemlerin önlenmesi için bu tür bir zararın oluşma olasılığının bilimsel olarak kabul edilmesi ve bir başka deyişle bilimsel kanıtları içerir olması gerekmektedir. Dolayısıyla zarar riski konusunda bilimsel bir belirsizlik durumlarında, yani insan davranışının bazı sonuçlarının bilim yoluyla yine insan davranışı tarafından öngörülemeyiz olması durumunda bu ilke uygulanamayacaktır.³⁰ Bu nokta, bu ilkenin zayıf yönünü oluşturmaktadır. Önlem ilkesi doğrultusunda cezai yaptırımın varlığı, önlem ilkesinin aktif olarak uygulanabilirliğine destek mahiyetindedir. Bu bağlamda cezai yaptırımlar içerisinde kabahatler kanunu itibariyle uygulanan idari yaptırım, TCK'nın çevreye karşı suçlar başlığı altındaki cezai müeyyideler, çevre yönetmeliği kapsamında uygulanan idari para cezaları ve idari yaptırımlar önlem ilkesinin faal kalmasını sağlamasını destekler nitelikte olup ayrıca toplumun ve suçun faillerinin suçu işlemeyerek, yükümlülüğe uygulanabilirlik kazandırmaktadır.

1.2.2. İhtiyat İlkesi

Çevre hukukunda son dönemde geliştirilen bir ilke olan ihtiyat ilkesi, etik uygulamalarda da önemli bir değişikliği temsil etmektedir. Hümanist çevre etiğinin çevre hukuku açısından fayda sağlayacağını, bunun da bu prensibe dayalı bir ekolojik bilince yol açacağını ileri sürmektedir. İhtiyat ilkesi, insanların kısa veya uzun vadeli ekonomik veya sosyal ihtiyaçlarına odaklanmak yerine, çevrenin doğasında var olan değere ve eşitliğe odaklanmaktadır.

İhtiyat ilkesi taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerde yer almış olmasına rağmen Türk Hukuk sisteminde ve mevzuatımızda yer almamaktadır. İhtiyat ilkesinin belirgin bir tanımının olmaması anlamının genişliği ve yorumlanmaya müsait genel kavramının olması nedeniyle mevzuatta yerinin varlığını tespit edebilmek çok mümkün değildir.³¹ Ancak Çevre Kanunu'nun 3. maddesinin g bendinin geniş yorumlanması halinde ihtiyat ilkesinin varlığına ulaşılabilir niteliktedir. Ancak TCK genel hükümleri itibariyle de Türk Ceza Kanunu'nun geniş yorumlanabilmesi mümkün olmadığından yer aldığını ileri süremeyiz. Zira g bendi gayi yorumlama yöntemi neticesinde azaltma, giderme, koruma bozulmaları bertaraf etme çabasını içerdiği de anlaşılabilir şekilde yorumlanabilecektir. Ancak bu yorumlama ilkenin Türk

³⁰ Turgut Yılmaz, N.: s 206

³¹ Turgut Yılmaz, N.: s.191.

mevzuatında da yer aldığını gösterebilmek adına zoraki bir yorum niteliğinde olacağı da aşikârdır.

1.2.3. Kirleten Öder İlkesi

Çevre kirliliğinin tarih boyunca ortaya çıkması ve çevre sorunları içerisinde bilinen bir olgu olması ve dolayısıyla geniş bir kapsama sahip olması nedeniyle, bu soruna çözüm bulmayı amaçlayan “kirleten öder” ilkesi geleneksel olarak alanın ön sıralarında yer almıştır. Bu prensip ilk olarak ekonomik bir prensip olarak görülmüştür. Bu ilke ilk olarak Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) tarafından Konsey'in Çevre Politikasının Uluslararası Ekonomik Yönlerine İlişkin Yol Gösterici İlkeler Tavsiyesine ilişkin 26 Mayıs 1972 tarihli kararında öne sürülmüştür. Bu ilkenin getirilmesinin temel amacı, OECD üyesi ülkeler arasında farklı çevre koruma politikalarının uygulanmasından kaynaklanan ticaret akışlarının dağılımındaki rekabet avantajını ve sağduyuyu ortadan kaldırmak için politika uyumlaştırmasını sağlanmasıdır.³²

Kirleten öder ilkesi; Çevre Kanunu 3. maddesinin (g) bendinde düzenlenmiştir. Maddeye göre, "Kirliliğin önlenmesi, sınırlandırılması ve kontrolü için yapılan harcamaların kirleticiler tarafından karşılanması esastır. Kirletenin kirliliği durdurmak, ortadan kaldırmak ve azaltmak için gerekli tedbirleri almamış olması veya bu tedbirlerin doğrudan yetkili merciler tarafından alınması nedeniyle kamu kurum ve kuruluşlarının maruz kaldığı gerekli masraflar kirletenden tahsil edilir.

Çevre Kanunu'n 3. maddesinin g bendi ve (I) bendinin 2 fıkrası itibariyle kirleten öder ilkesinin yasal dayanağı oluşturulmuştur. Yine bu fıkra itibariyle harcamaların ve zararın öncelikle kamu kaynakları tarafından ortadan kaldırıldıktan sonra amme alacakları ile kirletenden tahsil edileceği ile bu sonuca ulaşmak mümkündür. Kirleten öder ilkesi özü itibariyle TCK hükümlerinin uygulanabilirliğini değil, Kabahatler Kanunu'nu ve yönetmelikte yer alan gerek yerel yönetimlerin gerekse ilgili birim ve başkanlıklarının idari yaptırımlarına yasal zemin oluşturması adına önemli bir ilkedir.

1.2.4. Sürdürülebilir Kalkınma İlkesi

Günümüzde sıklıkla tartışılan en önemli fikirlerden biri olan sürdürülebilir kalkınma kavramı, dünya sorunlarının çözümünde önemli rol oynamaktadır. Bu teori başlangıçta iktisat teorisi olarak tanımlansa da başta ekonomi, çevre bilimleri ve kamu yönetimi olmak üzere birçok alana sınıflandırılabilir.³³

³² Dağdemir, Ö.: s. 146

³³ Güneş, A. M./Coşkun, A.: s. 79.

Sürdürülebilir kalkınma ilkesi, çevre hukuku anlamında en yaygın kullanım olarak *"gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama ihtimalini riske atmadan bugünün ihtiyaçlarını karşılayan kalkınma"* olarak kolaylıkla tanımlanabilir." Sürdürülebilir kalkınma ilkesi Çevre Kanunu'n 3. maddesinin c bendi itibariyle düzenlenmiştir. Ayrıca Çevre Kanunu'n üçüncü bölümünün çevre korunmasına ilişkin önlemler ve yasaklar başlıklı çevrenin korunmasını belirten 9. maddesinin b fıkrasında düzenlenmiş ve çevre korunmasının sürdürülebilir kalkınma ilkesi ile yürütülmesinin esas alınacağına dair düzenleme yapmıştır. Bu düzenleme ile yan kuruluşların ve yürütmede bulunabilecek kurum ve kuruluşların aktif olarak rol alması amaç edinilerek katılım ilkesi, önleme ilkesi ve kirleten öder ilkesini birbirine bağlamıştır.

1.2.5. Katılım İlkesi

Çevre hukukunun dayandığı bir diğer ilke olan katılım ilkesi, bireylerin çevre yönetimi sürecinde rol oynaması, etkilemesi ve böylece kendi yaşamlarını şekillendirmesidir. Katılım, çevresel kararların demokratik meşruiyetini ve etkinliğini artırmanın yanı sıra, halka idari kararların hazırlanması ve yürütülmesi sürecini izleme fırsatı sağlar, devlet yönetiminin şeffaflığını artırır ve ilgili idari birimlere kararları için güvenilir bir temel sağlar. Erişilebilecek bilgilere erişim sağlar ve idari kararların yerel koşullar dikkate alınarak alınmasını sağlamaktadır.

Turgut'a göre katılım: *"Çevre hukukunun amacı ve önleyicilik açısından asıl önemli olan ilk aşamadır. Uygulama aşaması, yalnızca hizmetin alınan kararlara göre ifasından ibaret olmayıp, başvuru yoluyla idareyi ve yargıyı yönlendirme de buna dahildir."*³⁴

Geniş anlamda katılım, çevre yönetimi sürecinde rol oynayan ve bu süreci kendi yaşamlarını etkilemeye ve böylece şekillendirmeye yönlendiren bireyler olarak da tanımlanabilir. Yönetim sürecine katılım "karar verme" ve "uygulama" aşamasında gerçekleşir. Çevre yasalarının amacı ve önlenmesinde en önemli husus ilk aşamadır. Üstelik uygulama aşamasına katılmak, yalnızca alınan kararlara göre hizmet sunmaktan ibaret değil; Bu, yönetime ve yargıya gereklilikler konusunda rehberlik etmeyi de içermektedir. Bunlar birbiriyle bağlantılı süreçlerdir. Karar alma sürecine katılım gerçekleştiyse ve resmi belgeler bu yönde katkı sağladıysa; Uygulama sırasında pek fazla sorunla karşılaşılmamaktadır. Öte yandan, ilk aşamaya katılımın çeşitli nedenlerle başarısız olması veya alınan görüşlerin kararlara açıkça yansıtılmaması durumunda kişilerin bu kararlar için idari ve adli makamlara başvurması kaçınılmazdır.

³⁴ Turgut Yılmaz, N.: s.153

Katılım ilkesini diğer ilkelerden ayıran en önemli şey, yalnızca ilke olarak değil, bir hak (çevre haklarının uygulanmasına ilişkin haklardan biri) olarak düzenlenmiş olmasıdır. Ayrıca uygulama aşamasına katılım sadece alınan kararlara cevaben hizmetin yerine getirilmesinden ibaret değildir, bu aynı zamanda idarenin ve yargının uygulama yoluyla yönlendirilmesini de içerir. Bunlar birbiriyle ilişkili süreçlerdir. Karar alma sürecinde katılım gerçekleşirse ve yasal belge bu yönde etkilenirse, uygulama aşamasında çok fazla sorun yaşanmaz. Ancak çeşitli nedenlerle ilk aşamada katılımın sağlanamaması veya alınan görüşlerin kararlara yeterince yansımaması halinde bireylerin bu kararlar için idari ve adli yollara başvurmaları kaçınılmazdır. Katılım ilkesini diğer ilkelerden ayıran temel özellik, yalnızca ilkeler biçiminde değil, aynı zamanda haklar olarak da (çevre hakkının gerçekleştirilmesinde usule ilişkin hakların birisi) düzenlenmesinden kaynaklanmaktadır.

Katılım ilkesinin uygulanması için bir ön koşul, bilgi ve belge edinme hakkının kabul edilmesidir. Katılım olasılığı, bu hakkı kullanan kişinin katıldığı faaliyet ve sorunların farkında olmasına bağlıdır. Bu, ilgili belgeleri ve bilgileri sahip oldukları bölümlere açıklayarak, görüntüleyerek ve / veya sağlayarak mümkündür. Burada bu açıklama, kendilerine sahip olan bölümlerin tercihinin bırakılmamakta, aslında mecburidir, eğer bunu yapma hakkı tanınarak talep edilirse, bu nedenle katılım ilkesi de dâhil olmak üzere hemen hemen tüm metinler bilgi ve belgelere nasıl erişileceğini de belirtmektedir.

Katılım ilkesi, çevre kanunun tüm maddelerinde vücut bulmuştur. Özü itibarıyla çevre kanunu yönetmelikler, yönergeler, düzenlemelere atıf yapan bir kanundur. Bu şekilde oluşturulan bir kanun olması ile birlikte ilgili kurum ve kuruluşlarında bu kanunu canlı tutabilmesi adına sürekli olarak varlığını tüm maddelere göstermeye çalışmıştır. Genel olarak kanun düzenlemeleri, denetlemeleri, yaptırımları kamu ve kamu adına işi yapan kurum ve kuruluşlara bırakarak katılım ilkesini reaktif manada düzenlemeyi amaç edinmiştir. Çevre Kanunu'nda katılım ilkesini ise en net olarak yine Çevre Kanunu'n 3. maddesinin e fıkrasında "*çevre politikalarının oluşmasında katılım hakkı esastır.*" lafzı ile görebilmekteyiz. Bu ilke ile Kabahatler Kanunu'nda ve yönetmelikte yer alan idari para cezalarının da yasallaştırılması ve önlenabilirliğin yürütme organlarınca sağlanabilmesi adına önem arz etmekte olup TCK kapsamında yer alabilmesi mümkün değildir.

1.2.6. Entegrasyon İlkesi

Entegrasyon ilkesi; "Bu, çevreyi koruma hedefinin dikkate alınması ve tüm politika, program, yasa ve faaliyetlerle uyumlu hale getirilmesi anlamına gelmektedir."³⁵ Bu ilke

³⁵ Çerçi, E. :Çevre Hukukunun Temel İlkeleri. Anahtar Dergisi 6, 2021,s 20-23.

sayesinde hem çevre hem de çevreye etki edecek, tertip ve düzeni sağlayacak koruyacak tüm politikaların etkili olması sağlanacaktır.³⁶

Entegrasyonu gerçekleştirmenin farklı yolları vardır. iki tür entegrasyon vardır: "Dış entegrasyon" ve "İç entegrasyon". Çevre kavramının çok geniş olduğunu belirttik. Birbiriyle ilgili çok çeşitli unsurların kapsama dahil edildiğini gördük; bazen alakasız görünen nokta, aslında çok dış entegrasyonun tüm faaliyetlerde çevre koruma fikrini ve bu çerçevede gerekli olan ilkeleri dikkate alınmasıdır.³⁷

İç entegrasyon, çevrenin tüm bileşenleriyle ilgili yasa ve faaliyetlerin entegrasyonudur. Bu noktada hukukçuların çok iyi bildiği kodlama faaliyetleri önemlidir. Sorun bir bütündür, bu yüzden onu çözmenin yolu kodlamadır. Bu alandaki kodlama faaliyetleri 90'lı yıllarda başlayıp 95'li yıllarda öne çıkmış, çevre hukukunun çerçevesini oluşturan çevre hukukunun temel kavram ve ilkeleri çerçevesinde her ülkede yasalar oluşturulmuştur. Bu yasalarla tutarlılık sağlandı, tutarsızlıklar önlendi ve yasanın etkinliği artırılmıştır.³⁸

1.2.7. İşbirliği İlkesi

"İşbirliği ilkesi, çevreyi korumanın yalnızca hükümetin değil, aynı zamanda bir bütün olarak toplumun sorumluluğu olduğunu vurgulamaktadır. Bu nedenle toplumun her kesiminin ve devletin birlikte çalışması zorunludur". İşbirliği ilkesi, dört çevre ilkesinin en zayıfıdır ve hukukun yol gösterici ilkelerinin gerektirdiği gereklilikleri nadiren karşıladığı düşünülmektedir.

İşbirliği ilkesi birçok çevre mevzuatı belgesinde yer almaktadır. Belgenin genelinde işbirliğinin öneminin vurgulanması ve Rio'daki toplantıda konunun özellikle ilgi görmesinin nedeni, 1970'lerden bu yana yaşanan olayların işbirliğinin önemini ortaya koymasındadır. Stockholm Bildirgesi'nin 24. maddesi ayrıca çevrenin korunmasında uluslararası işbirliğine yönelik genel bir siyasi taahhüdün ana hatlarını çizmektedir. Rio Bildirgesi'nin 7'si ve 27 maddelerinde sorun farklı şekillerde vurgulanmaktadır. Bu bildirgenin 7. maddesi: "Devletler, dünyadaki biyolojik çeşitliliğin sağlığını ve bütünlüğünü korumak, muhafaza etmek ve geliştirmek için küresel işbirliği içinde birlikte çalışacaklardır. ' cümlesi yer almaktadır. Rio Bildirgesi'nin 27. maddesi kısa ve öz bir şekilde şunu belirtmektedir: "Devletler ve halklar, bu Bildirge 'de ortaya konulan ilkelerin sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmesi için işbirliği ve bütünlük ruhu içinde birlikte çalışacaklardır."

³⁶ Turgut Yılmaz, N.:s.114

³⁷ Turgut Yılmaz, N.: s 28

³⁸ Turgut Yılmaz, N.: s. 28

Sözcüklerinden de anlaşılacağı gibi işbirliği, karşılıklı görüş alışverişi, bilgi, belge, teknoloji paylaşımı, kısacası dayanışmayı sağlamak ve bunun için ortak çaba sarf etmek anlamına gelir. Hem çevre politikalarının, planların, programların, yasal kuralların geliştirilmesinde hem de bunların uygulanmasında ve ortaya çıkan anlaşmazlıkların çözümünde ortak çabalara ihtiyaç vardır. Bu ihtiyacı doğuran nedenler, çevre sorunlarının evrenselliği, çeşitliliği, karmaşıklığı ve disiplinler arası niteliktedir.³⁹

1.3. Gürültü Kavramı ve Gürültüye İlişkin Düzenlemeler

1.3.1. Gürültü Kavramı

Türk Dil Kurumu'nun Ana Türkçe Sözlüğü gürültüyü “olağandışı gürültülerden oluşan ses, ahenk dışı ve ritimsiz ses, kargaşa” olarak tanımlamaktadır.⁴⁰ Gürültü tanımı Türk Ceza Kanunu'nda veya Borçlar Kanunu'nda yer almamaktadır. Çevresel Gürültü Değerlendirmesi ve Yönetimi Yönetmeliği'nin (Gürültü Yönetmeliği) 4. maddesinde gürültünün çeşitli tanımları yer almaktadır.⁴¹

Gürültü Yönetmeliğine göre ortam gürültüsü; araçlardan, otoyollardan, demiryollarından, uçak trafiğinden, su trafiğinden, açık alanlarda kullanılan ekipmanlardan, şantiyelerden, endüstrilerden, atölyelerden ve eğlence ve dinlenme alanlarından kaynaklanmaktadır. "Çevresel gürültü dâhil, insan faaliyetlerinden kaynaklanan zararlı veya istenmeyen dış gürültüyü" ifade etmektedir (m. 4/1-m). Hane ve mahalle faaliyetlerinden kaynaklanan gürültü: “insanların davranış ve yaşam alışkanlıklarının sonucudur; kapı ve pencereleri kapatmak, yürümek, konuşmak, temizlik yapmak, mobilya çekmek, televizyon izlemek, radyo dinlemek, tüm müzik aletleri, çamaşır makinesi, buzdolabı, elektrikli süpürge, dikiş makinesi veya motoru, matkap, testere, öğütücü, tadilat gürültüsü" olarak nitelendirilmiştir (madde 4/1-z).

Şen'e göre “gürültü şiddetinin belirlenmesi suretiyle gürültünün insan ve diğer canlıların sağlığı üzerinde yaptığı etkiler tesbit edilmekte ve böylece gürültü sınır değerleri ile alınabilecek önlemler ortaya konmaktadır⁴².” Bu görüş itibariyle de gürültünün insan sağlığı üzerindeki zararlarının tespiti için gerekli sınırların varlığının incelenmesi zorunluluğu vurgulanmıştır.

³⁹ Turgut Yılmaz, N.: s 207

⁴⁰ Özcan, O: Türk Hukukunda Çevre Suçlar, *Uğur Alacakaptan'a Armağan*, C. 1, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2008, s. 571.

⁴¹ Özcan, O: Maddi ve Muhakeme Boyutuyla Çevre Ceza Hukukuna Dair Bazı Tespitler/ Kısmi Öneriler, *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi*, Y. 2015, C. 3, S. 1, s. 132.

⁴² Şen, E: s.24

Tanımı dikkate alındığında, gürültünün nedeni olarak farklı kaynaklara işaret edildiğini, gürültünün zararlı olduğunu veya insan faaliyetlerinden kaynaklanabileceğini ve en önemlisi gürültünün istenmeyen bir dış mekân sesi olduğunu görebiliriz. Bu durumda TCK hükümleri doğrultusunda tüm seslerin değil, insan sağlığına zarar veren gereksiz ve ahenk dışı seslerin insan sağlığını olumsuz etkilediği ve bu nedenlerle gürültü olarak kabul edildiği söylenebilir. Gürültünün her zaman aynı şekilde algılandığını söylemek pek doğru değildir. Bu anlamda; kızgın olduğumuzda sesi daha güçlü, sakin olduğumuzda ise daha az algılarız, ancak sesin yüksekliği ve alçalması gibi diğer birçok faktör de sesin gürültü olarak algılanması ve değerlendirilmesi üzerinde farklı etkilere neden olabilir. Gürültü, kanun koyucu tarafından Türk Ceza Kanunu, Kabahatler Kanunu ve diğer yasal düzenlemeler ile yasaklanmıştır.

Özellikle 19. yüzyılda ivme kazanan ve 20. yüzyılda giderek daha fazla etkisini gösteren sanayileşmenin doğal bir sonucu olarak, karşı karşıya kalınan çevre sorunları giderek daha dramatik⁴³ hale gelmiş ve yasalarla çevrenin korunması fikri gündeme gelmiştir. II. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte sanayi tesislerinin sayısı ve üretimin hızla genişlemesi, çevrenin yaşanabilir olmasını durdurma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır. Bu nedenle, 1960'lardan bu yana çevre koruma tartışması, hem düşünce dünyasının hem de sosyal yaşamın mevcut gelişimine yanıt olarak ortaya çıkmıştır. Bu tepkiler ve tartışmalar sonucunda 1972'de Stockholm'de bir çevre konferansı düzenlendi ve konferansın sonunda çevrenin korunmasının hem insanlığın hem de hükümetin görevi olduğunu vurgulayan bir bildiri yayınlanmıştır.⁴⁴

Teknolojinin ilerlemesi ile gürültü, ölçülebilir ve derecelendirilebilir büyüklük şeklinde nicel olarak açıklanabilir. Gürültü seviyelerini⁴⁵ ölçerken, ses yoğunluğunu tanımlamak için ölçü birimleri olarak desibel (dB) kullanılır.⁴⁶

Desibel, sesin frekansından oluşur. Öte yandan frekans, 1 saniyelik ses başına düşen darbe dalgalanmalarının sayısı olarak adlandırılabilir. Düşük frekanslı seslere bizim tarafımızdan bas sesleri denir. Ses hızı sabit olduğundan (344m / s), düşük frekanslı sesin dalga boyu frekansına bağlı olarak daha yüksek olacak ve yüksek frekanslı sesin dalga boyu daha düşük olacaktır. İnsan kulağı sesi yaklaşık 20Hz ila 20.000Hz frekansta duyabilir. Aralık. 20hz'den düşük ve 20.000Hz'den yüksek frekanslar kulaklarımızda hissedilmez.

⁴³ Yalçın, A. Z.: Yeşil Büyüme – Çevre Kirliliği ve Eşitsizliklere Karşı Yeni Bir Büyüme Paradigması - , Ekin, Bursa, 2017

⁴⁴ Kaplan, M. : s 21

⁴⁵ Bozkurt, Y. : Çevre Sorunları ve Politikaları, Bursa 2013, s. 66.

⁴⁶ Noise in Figures. [Internet]. European Agency for Safety and Health at Work Risk Observatory Thematic Report, <https://osha.europa.eu/en/publications/report-noise-figures/view> Erişim Tarihi 23.06.2024

Frekans ve ses yoğunluğu arasında ayrım yoktur. Başka bir deyişle, düşük frekanslı bas sesleri düşük yoğunluklu veya yüksek yoğunluklu olabilir. Ancak kulakların farklı frekanslarda aynı yoğunlukta farklı sesler hissettiği bilinmektedir. Bu nedenle insan kulağının nasıl hissettiğini ölçmeye yardımcı olmak için dBA kavramı geliştirilmiştir. Genellikle ses seviyesi dB cinsinden ölçülür, ancak farklı insanlar farklı frekanslara sahip oldukları için bu, bir kişi tarafından bu sesin hissinin yoğunluğunu ifade eden dBA kavramına dönüşür.

1.3.2. Gürültü Kabahati

Gürültü kirliliğine sadece insanlar değil, havayolları, karayolları ve deniz taşımacılığında kullanılan araçlar gibi çeşitli faktörler de neden olabilir. Gürültü kirliliğine neden olan koşulları tespit etmek yerine, kilit konular şunlardır: Bu gürültünün rahatsız edici bir boyuta ulaşıp ulaşmadığına ve gürültünün olumsuz etkilerinin ortaya çıkıp çıkmayacağına dair bir karardır. Gürültü kirliliği kavramı canlı organizmalar, çevresel değerler ve doğal kaynaklar üzerindeki olumsuz etkidir.⁴⁷

Gürültüye neden olma suçuna ilişkin kanunda iki farklı düzenleme bulunmaktadır. Bir teoriye göre bu suça maruz kalacak olanlar, zarar görme riski taşıyan gruptur.⁴⁸ Bizim açımızdan işlenen suç, gürültünün meydana geldiği ortamdır.⁴⁹ "Çevreye Karşı İşlenen Suçlar" bölümünde bu tür suçlarla korunan hukuki değer insan sağlığının ve çevrenin korunması olmalıdır, yine madde metnindeki "*başka bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli bir şekilde*" ifadesi bu tür suçların insan sağlığını koruduğunu göstermektedir. Bireylerin sağlıklı, dengeli ve huzurlu bir ortamda yaşama hakkı, gürültüye ve gürültüye neden olma suçunda korunduğu gibi, bireylerin çevre ve kamu değeri olarak sağlıklı, dengeli ve huzurlu bir ortamda yaşama hakkı da korunmaktadır.⁵⁰

Gürültü konusunda ayrıntılı düzenlemeler getiren ve Çevre Kanunu'n 14. maddesi kapsamında oluşturulan gürültü yönetmeliğinin amacı, '*çevresel gürültüye maruz kalınması nedeniyle kişilerin; huzurunun, beden ve ruh sağlığının bozulmasını önlemek için gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamaktır*'. Yönetmelik gürültüye maruz kalma türlerini kategorize etmekte ve her biri için çevresel gürültü standartları belirlemektedir. İlgili kanun maddesi itibarıyla bu hususta yine yönetmelikle düzenlenen aralıklar ve standartlar belirlenmiş ve gürültüye maruz bırakan kişi tarafından tedbirlerin alınması gerekliliği vurgulanmıştır. Konu

⁴⁷ Başoğlu, B. : Çevre Zararlarından Doğan Hukuki Sorumluluk, İstanbul 2016, s. 177.

⁴⁸ Hafizoğulları, Z./Özen, M.: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 9. Baskı, US-A Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 648.

⁴⁹ Yokuş Sevik, H.: "Gürültüye Neden Olma Suçu (TCK m.183)", Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Y. 2013, C. 19, S. 2, s. 363-379. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/809836> (E.T 30.09.2024)

⁵⁰ Hafizoğulları, Z./Özen, M.: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 9. Bs, US-A Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 650

hakkında Yargıtay kararları da mevcut olmakla birlikte çevre kanunu, kabahatler kanunu ve Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği bakımından birlikte değerlendirilerek ses ölçümünü ve gürültüye maruz kalınıp kalınmadığında araştırılması gereken konuyu net olarak vurgulamıştır.⁵¹

⁵¹ 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 36/2. maddesine aykırı davranmak eyleminden dolayı kabahatli ... hakkında İstanbul Sarıyer Belediyesi Zabıta Müdürlüğü'nün 01/12/2017 tarihli 0027 sayılı idarî yaptırım karar tutanağı ile uygulanan 3.000,00 Türk lirası idarî para cezasına yönelik başvurunun reddine dair İstanbul 6. Sulh Ceza Hâkimliğinin 13/03/2018 tarihli ve 2018/670 değişik iş sayılı kararına karşı yapılan itirazın reddine ilişkin mercii İstanbul 7. Sulh Ceza Hâkimliğinin 05/04/2018 tarihli ve 2018/1770 değişik iş sayılı kararı aleyhine Adalet Bakanlığının 26/11/2018 gün ve 12424 sayılı kanun yararına bozma istemini içeren yazısı ekinde bulunan dava dosyası Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 29/11/2018 gün ve KYB-2018-95986 sayılı ihbarnamesi ile Dairemize gönderilmekle okundu.

Anılan ihbarnamede;

Mevzuatımızda gürültü yapma veya gürültüye neden olma fiillerinin hem 5326 sayılı Kabahatler Kanunu kapsamında hem de 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bağlantılı "Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği" çerçevesinde kabahat sayıldığı ve idarî yaptırıma tâbi tutulduğu, 5326 sayılı Kanun'un "Gürültü" başlıklı 36. maddesinde ve 2872 sayılı Kanun'un yine "Gürültü" başlıklı 14. maddesinde ve 20/h. maddesinde idarî yaptırım olarak idarî para cezasının düzenlendiği, ayrıca 2872 sayılı Kanun'un 14. maddesine dayanılarak çıkarılan 09/06/2010 tarihli Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği'nde 2872 sayılı Kanun'un belirlediği çerçeve hükümlerin içeriğinin doldurulduğu, 2872 sayılı Kanun'un 26/04/2006 tarihinde 5491 sayılı Kanun'un 14. maddesi ile değiştirilerek yürürlüğe giren ceza hükümlerinin, 31/03/2005 tarihinde yayımlanan ve 01/06/2005 tarihinde yürürlüğe giren 5326 sayılı Kanun'a göre sonraki kanun (lex posterior) olduğu, bu iki ayrı düzenlemenin amacı, özü ve ruhu birlikte ele alındığında, 2872 sayılı Kanun ve bağlantılı mevzuatında yer alan gürültü ile ilgili düzenlemelerin 5326 sayılı Kanun'a göre özel kanun (lex specialis) niteliği taşıdığı, 2872 sayılı Kanun'a göre verilebilecek idarî yaptırımlara karşı tebliğden itibaren 30 gün içerisinde idarî mahkemesinde dava açılabilirken, 5326 sayılı Kanun'a göre verilen idarî para cezalarına karşı tebliğ veya tefhimden itibaren 15 gün içerisinde sulh ceza hâkimliğine başvurulması gerektiği, somut olayda gürültü eylemi nedeniyle verilen idarî para cezasında görevli mercinin idarî yargı mercii olması nedeniyle, başvuru konusu hakkında karar verilmek üzere dosyanın görevli ve yetkili idarî yargı merciiine gönderilmesi yerine işin esası hakkında karar verilemeyeceği gözetilmeksizin itirazın kabulü yerine yazılı şekilde reddine karar verilmesinde isabet görülmediği gerekçesiyle 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 309. maddesi uyarınca anılan kararın kanun yararına bozulması isteminde bulunulmakla, gereği görüşülüp düşünüldü;

Mevzuatımızda "gürültü yapma veya gürültüye neden olma" fiillerinin hem 5326 sayılı Kabahatler Kanunu kapsamında hem de 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bağlantılı "Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği" çerçevesinde kabahat sayıldığı ve idarî yaptırıma tabi tutulduğu;

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun "Gürültü" başlıklı 36. maddesinde ve 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun yine "Gürültü" başlıklı 14. maddesinde ve 20/1-h maddesinde idari yaptırım olarak idari para cezasının düzenlendiği; ayrıca Çevre Kanunu'nun 14. maddesine dayanılarak 04.06.2010 tarihli "Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği" çıkarıldığı, bu yönetmelikte Çevre Kanunu'nun belirlediği çerçeve hükümlerin içeriğinin doldurulduğu;

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 26.04.2006 tarihinde 5491 sayılı Kanununun 14. maddesi ile değiştirilerek yürürlüğe giren ceza hükümlerinin, 31.03.2005 tarihinde yayımlanan ve 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'na göre sonraki kanun (lex posterior) olduğu;

Bu iki ayrı düzenlemenin amacı, özü ve ruhu birlikte ele alındığında; Çevre Kanunu ve bağlantılı mevzuatında yer alan gürültü ile ilgili düzenlemelerin Kabahatler Kanununa göre özel kanun (lex specialis) niteliği taşıdığı, şöyle ki, ses düzeyi hakkında sınır değerin aşılp aşılmadığının teknik araçlarla denetimi gerekmeyen komşuların neden olduğu gürültü gibi hususlarda 5326 sayılı Kanunun 36. maddesine göre idari yaptırım uygulayabileceği;

Öte yandan çevresel gürültüye maruz kalma seviyelerinin insan sağlığı üzerinde zararlı etkilere sebep olabileceği gürültüye hassas olan eğlence yerleri hakkında "Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği'nin 24. maddesi gereğince gürültü seviyesi ve arka plan gürültü seviyelerinin ve sınır değerlerin aşılp aşılmadığının, aşılmış ise hangi ölçüde aşıldığının ancak teknik araçlarla ses ölçümü yapılarak belirlenebileceğinden bu tür mekanlarda denetimlerin teknik donanımı haiz uzman ve yetkili kurumlar tarafından yapılması gerektiği;

İstanbul Sarıyer Belediye Zabıta Müdürlüğünün 01/12/2017 tarihli ve 27 sayılı idarî yaptırım kararı ile ... hakkında 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 36/2. maddesi uyarınca 3.000,00 Türk lirası idarî para cezası uygulandığı, dosya kapsamında bulunan tutanaklar ve ihbarlar uyarınca ... tarafından işletilen içkili lokantada çevreyi rahatsız edici düzeyde canlı müzik yayını yapıldığının belirtildiği ve bu nedenle muteriz şirket hakkında

Gürültüye neden olma suçunda gürültünün "fiziksel veya ruhsal sağlığın bozulmasına neden olması gerekmektedir." Kişinin huzurunu bozan gürültü açısından mağdur, insanların huzurunu bozan eylem karşılığında ise gürültü kabahatine istinaden yaptırımlar uygulanmıştır. Kabahatler Kanunu'nun 36. maddesi, gürültüye ilişkin düzenlemeleri içermekte olup, bu madde uyarınca, *başkalarının huzur ve sükûnunu bozacak şekilde gürültüye neden olan kişiler idari para cezası ile cezalandırılır.* Bu düzenleme, toplumun genel huzurunu sağlama amacı taşımaktadır ve bir tür idari yaptırım olarak nitelendirilir. Gürültü kabahati, genellikle kasıtlı olmayan ve TCK kapsamında suç oluşturmayacak düzeyde olan fiilleri kapsamaktadır. Dolayısıyla, bu fiiller cezaya nazaran daha hafif idari yaptırımlar gerektiren ihlaller olarak değerlendirilmektedir. Örneğin, bir gece kulübünün yüksek sesle müzik çalması ve çevreye ciddi anlamda rahatsızlık vermesi gürültüye neden olma suçu olarak değerlendirilebilirken, bir kişinin sokakta yüksek sesle bağırması gürültü kabahati olarak değerlendirilebilir.

Gürültü kabahati, serbest dolaşım kabahatidir. Gürültünün hangi davranışta ve hangi şekilde yapıldığı önemli değildir.⁵² İcrai veya ihmali eylemlerle yapılabileceği kanun tarafından düzenlenmiştir. İhmali Fiiller nedeniyle Kabahatler Kanunu M 7'de düzenlenmektedir. Kabahatler Kanunu m.7: *"Kabahat, icrai veya ihmali davranışla işlenebilir. İhmali davranışla işlenmiş kabahatin varlığı için kişi açısından belli bir icrai davranışta bulunma hususunda hukukî yükümlülüğün varlığı gereklidir."* şeklinde düzenlenmiştir. Yine Kabahatler Kanunu'na göre bu suçun faili herkes olabilir iken Kabahatler Kanunu'n 11. maddesinde anılan kişilerin olamayacağı açıkça düzenlenmiştir. Kabahatler Kanunu'n 36. maddesinin 2. fıkrası *"Bu fiilin bir ticarî işletmenin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde işletme sahibi gerçek veya tüzel kişiye bin Türk lirasından beş bin Türk lirasına kadar idarî para cezası verilir."* itibarıyla bu suçun failinin tüzel kişi olabileceği de değerlendirilmiştir.

Gürültüye neden olma suçunda, başkalarının sağlığını bozmaya elverişli gürültü yaparak suçun oluşacağını belirtmekte, iken TCK 123'te olduğu gibi belirli bir kişiyi

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 36/2. maddesi uyarınca idari yaptırım uygulandığı sabit ise de; anılan işletmenin eğlence yeri olması karşısında, idari yaptırımın ancak "Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği'nin 24. maddesi gereğince gürültü seviyesi ve arka plan gürültü seviyelerinin ve sınır değerlerin aşılp aşılmadığının, aşılmış ise hangi ölçüde aşıldığının ancak teknik araçlarla ses ölçümü yapılarak belirlenebileceğinden, bu tür mekanlarda denetimlerin teknik donanımı haiz uzman ve yetkili kurumlar tarafından yapılması gerektiği ve yapılan tespit sonucunda 2872 sayılı Çevre Kanunun 14 ve 20. maddeleri uyarınca idari yaptırım uygulanabileceği gözetilmeden, muteriz şirket hakkında uygulama olanağı bulunmayan 5326 sayılı Kabahatler Kanun'un 36/2. maddesi uyarınca idari yaptırım uygulanmasının hukuka uygun olup olmadığı konusunda da kanun yararına bozma yoluna gelinip gelinmeyeceğinin takdiri için dosyanın Adalet Bakanlığına sunulmak üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına TEVDİİNE, 04/03/2020 tarihinde oybirliği ile karar verildi. T.C. Yargıtay 19.CD, E:2018-8175, K:2020-2426, T: 04.03.2020

⁵² Pamuk, G.: 673, 675.

hedeflemeye gerek yoktur.⁵³ KK m.36'da "başkalarının" huzur ve sükûnundan atıfta bulunulmuş olsa bile gürültüye tek bir kişinin gürültüye maruz kalması kabahatin meydana gelmesi için yeterlidir.⁵⁴

Öte yandan gürültüye neden olan kabahat niteliğindeki eylemler, gürültüye neden olma suçu gibi, gürültünün sağlığa zarar verebilmesi beklenmez. Sağlığa zarar verme riski olmasa bile, huzuru bozmaya neden olması durumunda eylemin kabahat olduğu belirtilmelidir.⁵⁵

Failin başka bir kişinin huzurunu ve sükununu bozacak şekilde gürültüye neden olması, başka bir deyişle gürültünün başka bir kişinin huzurunu ve sükununu bozmasına neden olması yeterlidir ve gürültünün sonucu olarak kimsenin huzurunun ve sükununun engellenmesine kanun koyucu müsaade etmemiştir.⁵⁶

1.3.3. Gürültüye Neden Olma Suçu

Gürültü kirliliği, modern şehir hayatının kaçınılmaz bir parçası haline gelmiştir. Şehirleşmenin ve sanayileşmenin artması, motorlu taşıtların çoğalması, insan popülasyonundaki düzensiz artışlar ve çeşitli insan aktiviteleri nedeniyle gürültü, çevresel bir sorun olarak öne çıkmaktadır. Gürültü kirliliğinin insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri, uyku düzeninin bozulmasından işitme kaybına, kalp rahatsızlığına, ölümüne ve çeşitlendirilebilecek bir çok insan sağlığına neden olabilecektir. Bu nedenle, çevre hukuku kapsamında gürültü kirliliği ve gürültüye neden olma suçu önemli bir çalışma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gürültü, istenmeyen veya rahatsız edici ses olarak tanımlanabilir. TCK kapsamında gürültü kirliliği ise, çevredeki normal ses seviyelerini aşan ve insan sağlığına veya çevreye zarar veren seslerdir. Gürültü kirliliği, özellikle büyük şehirlerde ve endüstriyel bölgelerde ciddi bir sorun teşkil eder. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, gürültü kirliliği insan sağlığı üzerinde çeşitli olumsuz etkiler yaratmaktadır⁵⁷.

Türkiye'de gürültü kirliliği ile mücadele amacıyla çeşitli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler, Anayasa, Çevre Kanunu ve ilgili yönetmeliklerde yer almaktadır. Anayasa'nın 56. maddesi, herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğunu belirtir ve devletin çevreyi koruma yükümlülüğünü vurgular.⁵⁸

⁵³ Güçlü, Y.: İdari Para Cezaları ve Diğer İdari Yaptırımlar, 3. Bs., Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 407

⁵⁴ Özcan, O. :Türk Hukukunda Çevre Suçları, Uğur Alacakaptan'a Armağan, Cilt I, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2008. s. 580.

⁵⁵ Güçlü, Y.: s. 407

⁵⁶ Pamuk, G.: s. 677.

⁵⁷ Dünya Sağlık Örgütü. (2021). "Gürültü ve Sağlık". Erişim Tarihi: 12 Haziran 2024, www.who.int.

⁵⁸ Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982). Madde 56.

Çevre Kanunu'nun 14. maddesi, gürültü ve titreşim kirliliğine neden olan faaliyetlerin yasaklanmasını ve bu tür faaliyetlerin denetim altına alınmasını öngörmektedir⁵⁹. Ayrıca, "Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği", gürültü seviyelerinin kontrol altına alınması ve gürültü kirliliğinin önlenmesi için ayrıntılı hükümler içermektedir.⁶⁰

Gürültüye neden olma suçu, genellikle çevre kanunları ve ilgili yönetmeliklere aykırı olarak aşırı gürültü üreten veya gürültüye neden olan eylem neticesinde maruz kalan kişinin sağlığını bozmaya elverişli olması koşuluyla kişilerin cezalandırılmasını içerir. Bu suçun unsurları, failin kimliği, fiilin niteliği ve fiilin gerçekleştiği yer ve zaman gibi faktörlere göre değişiklik gösterebilir.

Gerçek kişi veya kişilerin ya da işletme ve kuruluşların kanunda belirlenen gürültü seviyelerini aşan veya yetkili makamların izin vermediği şekilde gürültü üreten davranışlar gürültüye neden olma suçunun unsurlarını oluşturur.

Gürültüye neden olma suçu, idari para cezaları, faaliyet durdurma veya kapatma gibi idari yaptırımlar ve belirli durumlarda adli cezalarla da sonuçlanabilir. İdari yaptırımlar, genellikle Çevre Kanunu, Kabahatler Kanunu ve ilgili yönetmeliklerde belirlenen usullere göre uygulanır. Cezalar ise 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 183. maddesi itibarıyla düzenlenmiştir.

Gürültü kirliliği, çevre hukuku kapsamında önemli bir yer almaktadır. Bu alanda yapılan düzenlemeler, çevrenin ve insan sağlığının korunması açısından büyük önem taşır. Gürültüye neden olma suçu, bu düzenlemelerin ihlali durumunda devreye giren cezai bir yaptırım mekanizmasıdır. Etkili denetim mekanizmasının işlevselliği neticesinde cezai yaptırımlar ile gürültü kirliliğinin azaltılması ve daha yaşanabilir bir çevrenin sağlanması amaçlanabilir niteliktedir.

1.4. Benzer Suçlar İle Karşılaştırma

1.4.1. Çevreye Karşı Suçlar İle Karşılaştırma

1.4.1.1. Çevrenin Kasten Kirletilmesi Suçu ile Karşılaştırma

TCK'nın 181. Maddesinde Çevrenin Kasten Kirletilmesi suçu düzenlenmiştir. Düzenleme itibarıyla *“(1) İlgili kanunlarla belirlenen teknik usullere aykırı olarak ve çevreye zarar verecek şekilde, atık veya artıkları toprağa, suya veya havaya kasten veren kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Atık veya artıkları izinsiz olarak ülkeye sokan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (3) Atık veya artıkların toprakta, suda veya havada kalıcı özellik göstermesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre*

⁵⁹ 2872 sayılı Çevre Kanunu. (1983). Madde 14.

⁶⁰ Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği. (2008). R.G No: 26809. 07.03.2008

verilecek ceza iki katı kadar artırılır. (4) Bir ve ikinci fıkralarda tanımlanan fiillerin, insan veya hayvanlar açısından tedavisi zor hastalıkların ortaya çıkmasına, üreme yeteneğinin körelmesine, hayvanların veya bitkilerin doğal özelliklerini değiştirmeye neden olabilecek niteliklere sahip olan atık veya artıklarla ilgili olarak işlenmesi halinde, beş yıldan az olmamak üzere hapis cezasına ve bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur. (5) Bu maddenin iki, üç ve dördüncü fıkrasındaki fiillerden dolayı tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.” Kanun koyucu tarafından düzenleme gereğince toprak, canlıların sağlığı, su ve havanın korunması amaç edinmiş olup korunan hukuksal değer itibariyle gürültüye neden olma suçundaki gibi Anayasanın 56. Maddesi doğrultusunda yaşam hakkı ve sağlık hakkının sağlanması korunan hukuki yarardır. Gürültüye neden olma suçundan farklı olarak bu suçun faili tüzel kişi olabilir. Gürültüye neden olma suçunda olduğu gibi suçun mağduru toplumda yaşayan herkeştir. Gürültüye neden olma suçundan farklı olarak suçun konusu toprak, su ve havaya atılan ve artık bırakılan atıklardır.

1.4.1.2. Çevrenin Taksirle Kirletilmesi Suçu ile Karşılaştırma

TCK’nın 182. Maddesinde Çevrenin Taksirle Kirletilmesi suçu düzenlenmiştir. Düzenleme itibariyle “(1) Çevreye zarar verecek şekilde, atık veya artıkların toprağa, suya veya havaya verilmesine taksirle neden olan kişi, adli para cezası ile cezalandırılır. Bu atık veya artıkların, toprakta, suda veya havada kalıcı etki bırakması halinde, iki aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. (2) İnsan veya hayvanlar açısından tedavisi zor hastalıkların ortaya çıkmasına, üreme yeteneğinin körelmesine, hayvanların veya bitkilerin doğal özelliklerini değiştirmeye neden olabilecek niteliklere sahip olan atık veya artıkların toprağa, suya veya havaya taksirle verilmesine neden olan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” Kanun koyucu tarafından düzenleme gereğince toprak, canlıların sağlığı, su ve havanın korunması amaç edinmiş olup korunan hukuksal değer itibariyle gürültüye neden olma suçundan farklı olarak korunan hukuki değer çevre unsuru bakımından toprak, su ve havanın toplum tarafından sağlıklı olarak kullanılabilmesi bağlamında yaşam hakkına yönelik korunan hukuki yarardır. Gürültüye neden olma suçunda olduğu gibi faili herkes olabilir. Tüzel kişiler bakımından güvenlik tedbirleri uygulanamaz. Gürültüye neden olma suçunda olduğu gibi suçun mağduru toplumda yaşayan herkeştir. Gürültüye neden olma suçundan farklı olarak suçun konusu çevrenin bileşenleri olan toprak, su ve havanın geniş olarak yorumlanmasıyla TCK m.182’de düzenlenen Çevrenin Taksirle Kirletilmesi suçunun konusunu oluşturmaktadır.

1.4.2. Kişilerin Huzur ve Sükûnu Bozma Suçu İle Karşılaştırma

Huzur ve sükûnu bozma suçu 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 123. maddesinde düzenlenmiştir. Düzenleme itibarıyla “*Sırf huzur ve sükûnunu bozmak maksadıyla bir kimseye ısrarla; telefon edilmesi, gürültü yapılması ya da aynı maksatla hukuka aykırı başka bir davranışta bulunulması halinde, mağdurun şikâyeti üzerine faile üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.*” Huzur ve sükûnu bozma suçunda mağdur hedeflenmiş kişidir. Hedeflenen kişi olması nedeniyle de eylemin hareket aşaması ve neticesinde ise bir kişi vardır. Ancak gürültüye neden olma suçunda ise, toplumun sağlıklı yaşam hakkı korunduğundan belirsiz kişilere yönelik fiilin işlenmesi gerekir. Bu nedenle kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunun aksine Gürültüye neden olma suçunun mağduru toplumu oluşturan bireylerdir. Kişilerin huzur ve sükununu bozma suçunda belirli bir kişinin huzur ve sükununu bozmak amacıyla seçici eylemler gerçekleştirilmekte, ancak fail Gürültüye neden olma suçunda belirli bir kişiyi hedef almamaktadır.⁶¹

Kabahat olarak düzenlenen gürültü, bir yürütme eyleminde başkalarının huzur ve sükûnunu bozacak şekilde gerçek bir kişi tarafından kasıtlı olarak işlenen bir eylemdir. Gürültüye neden olma suçunun uygulanması söz konusu olduğunda, kişilerin huzur ve sükununu bozan gürültüye neden olunması gerekmektedir. Gürültünün nasıl gerçekleştirildiği veya gürültü yapılırken ne çeşit vasıtalar kullanıldığı önemli değildir.

Maddede, bir suçun fiil unsuru “ısrarla birini aramak, ses çıkarmak veya aynı amaçla başka yasa dışı eylemlerde bulunmak” olarak tanımlanmaktadır. “Telefonla Arama yapma”, “ses çıkarma”, “başka yasa dışı eylemlerde bulunma” fiilleri bu suçu seçimlik hareketli suç haline getirir.⁶²

Çünkü bu suç sadece bulunduğu yerde huzur, sükûnet ve güvenlik içinde yaşayanların haklarını değil, genel olarak barış içerisinde yaşamayı korumaktadır, TCK madde 116’da düzenlenmiş olan konut dokunulmazlığının ihlali suçundan daha geniş bir koruma alanına sahiptir. Gerçekten de konut dokunulmazlığını ihlal suçu, suç türüne göre korunan bir eve, işyerine veya eklentisine girilerek işlenebilir; kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçu, kişinin ikametgâhında, işyerinde, caddesinde, parkında işlenen eylemler ile kısaca her yerde işlenebilir. Bu nedenle, konut dokunulmazlığının ihlali suçundan farklı olarak, kişinin huzur ve sükûnunu bozma suçunun yasal koruma alanı, kişinin ikametgâhı, işyeri ve ekleri ile sınırlıdır.⁶³ Huzur ve sükûnu bozma suçunda hareketler sınırlıdır. Bu sınırlı hareketlerin

⁶¹ Yokuş Sevik, H.:Gürültüye Neden Olma Suçu (TCK m. 183)”, in. Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, Y. 2013, C. 19, S. 2, s. 372. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/809836> (E.T 30.09.2024)

⁶² Yenerer Çakmut, Ö.: s 54

⁶³ Ekici Şahin, M.: s. 28.

yerine getirilmesi neticesinde huzur ve sükûnun bozulması suçu oluşmaktadır. Kanunda belirtilen hareketlerin haricinde bir eylem ile bu suçun işlenmesi halinde ise TCK madde 123 kapsamında fiillerin cezalandırılması mümkün değildir.

Günümüzde çevresel suçlar, bireylerin günlük yaşamını doğrudan etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır. Gürültüye neden olma suçu, bu tür suçların başında gelirken, huzur ve sükûnu bozma suçu ise hedefteki bireyin psikolojik ve fizyolojik dengelerini hedef alan bir başka önemli suç tipidir. Türk Ceza Kanunu'nun 183. maddesi, gürültüye neden olma suçunu düzenlerken, bu suçun soyut tehlike suçu olarak kabul edilmesi, hukuki değerlendirmelerde önem arz etmektedir. Huzur ve sükûnu bozma suçunda ise somut tehlike suçu söz konusudur. Bu haliyle de gürültüye neden olma suçundan ayrılmaktadır.

Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunda fail, huzur ve sükûnu bozmak için belirli bir kişiye karşı suç teşkil eden eylemlerde bulunmalıdır. TCK 31. maddesi itibariyle Kişilerin huzur ve sükûnu bozulan mağdur, ehil olsun veya olmasın her kişi olabilir.⁶⁴ Diğer taraftan bir başka görüş ise kişinin bu suçun mağduru olabilmesi için algılama yeteneğine sahip olması gerektiğini ileri sürmektedir.⁶⁵ Bu görüşe göre, eğer bir kişi (örneğin yeni doğmuş bir bebek veya sağır bir kişi) kendisine yapılan gürültüyü, sağlığına elverişli olacak şekilde bozma tehlikesini algılayamazsa suçun mağduru olamayacağı yönünde değerlendirmede bulunmuştur.

Gürültüye neden olma suçu, Türk Ceza Kanunu'nun 183. maddesinde düzenlenmiş olup, bireylerin sağlığını tehlikeye atan durumların önlenmesini amaçlamaktadır. TCK 183. maddeye göre, gürültüye neden olma suçu, soyut bir tehlike yaratma potansiyeline sahip suç tipidir. Bu durum, suçun oluşması için somut bir zararın ortaya çıkmasının gerekmemesi anlamına gelir. Yargıtay'ın bu suç tipiyle ilgili kararlarında, gürültüye neden olma suçunun meydana gelmesi için somut bir zararın varlığına gerek olmadığını, sadece soyut bir tehlikenin bulunmasının yeterli olduğu ifade edilmektedir.

İçtihatlarla göre gürültüye neden olma suçunu, somut tehlike suçu ve soyut tehlike suçu olarak ayrı ayrı nitelendirildiği görülmektedir. *“TCK'nın 183. maddesinde suç olarak tanımlanan gürültünün insan sağlığının zarar görmesine "elverişli" olması gerektiği kabul edilmiştir. Bu durumda "elverişlilik" ibaresinin, insan sağlığının zarar görmesi ihtimalini, zarar vermeye uygun olmayı ifade ettiği, dolayısıyla suçun tehlike suçu olarak düzenlendiği, suçun oluşumu için somut zararın gerçekleşmesi gerekmediği kabul edilmelidir”*.⁶⁶ İlgili

⁶⁴ Yaşar, O./Gökcan, H. T./Artuç, M.: C. III, s. 4065

⁶⁵ Ekici Şahin, M.: s. 118.

⁶⁶ T.C. Yargıtay 18.CD, E:2016-15421, K:2017-2171, T:27.02.2017 ;Aktaran, Kaplan/Atladı, 2018, s.645

Yargıtay kararı ile de anlaşılacağı üzere gürültüye neden olma suçu Huzur ve Sükûnu bozma suçunun aksine soyut tehlike suçu olarak değerlendirilmektedir.

Huzur ve sükûnu bozma suçu ise Türk Ceza Kanunu'nun 123. maddesinde düzenlenmiştir. Bu suç tipi, bireylerin huzur ve sükûnunu bozacak nitelikte hareketlerde bulunmayı cezalandırır. Huzur ve sükûnu bozma suçu, kişilerin psikolojik ve fizyolojik dengesini hedef alırken, bu suçun somut bir zarar şartı aranmaması nedeniyle, gürültüye neden olma suçu ile benzerlikler taşır. Ancak, bu suçlar arasında bazı önemli farklar da mevcuttur. Gürültüye neden olma suçu daha çok çevresel faktörler ve toplum ile ilgiliyken, huzur ve sükûnu bozma suçu, bireylerin kişisel alanlarına yönelik bir saldırı olarak kabul edilmektedir.

Gürültüye neden olma suçu ve huzur ve sükûnu bozma suçu, Türk Ceza Kanunu'nda birbirinden farklı maddelerle düzenlenmiş olsalar da, her iki suç da bireylerin yaşam kalitesini koruma amacı taşımaktadır. Gürültüye neden olma suçunun soyut tehlike suçu olarak kabul edilmesi, bu suçun cezalandırılmasında somut zarar şartının aranmadığını, sadece potansiyel bir tehlikenin varlığının yeterli olduğunu gösterir.

Yargıtay kararları da bu durumu destekler nitelikte olup, Gürültüye neden olma ve huzur ve sükûnu bozma suçları arasındaki hukuki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, bu iki suç tipi, hem çevresel hem de bireysel alanlarda koruma sağlamakla birlikte, uygulamada farklı boyutlarıyla ele alınmaktadır. Yargıtay içtihatlarında, elverişlilik ve uygulanacak incelemeden bahsetmiştir.⁶⁷ Yargıtay'ın konuya ilişkin bir içtihadında gürültü kabahati, Gürültüye neden olma suçu ve huzur ve sükûnu bozma suçunun uygulanabilirliğini izah etmiştir.⁶⁸

⁶⁷04.06.2010 tarihli ve 27601 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği'nin 8/a maddesi, işitme sağlığı ve kritik sağlık etkileri göz önüne alınarak gürültüden etkilenme seviyelerinin belirlenmesi ve izlenmesine ilişkin esas ve usullerin Sağlık Bakanlığı tarafından belirleneceğini hükme bağlamasına rağmen, ... Bakanlığı, bahsedilen esas ve usullere ilişkin bir düzenleme yapmamıştır. Her ne kadar Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği, gürültü kriter ve göstergelerini düzenlemiş ise de, belirlenen kriterler, 2872 sayılı Kanun'un 14 ve 20/h maddeleri gereğince ilgililere idari yaptırım uygulanmasını mümkün kılan somut eşik değerlerdir. Yönetmelikte gürültü kaynaklarına göre belirlenen kriter ve göstergeleri aşan her gürültünün, TCK'nın 183. maddesi kapsamında "insan sağlığının zarar görmesine elverişli" olduğu söylenemez. Yargıtay 18.CD., E.:2015-13033, K.:2016-12044, K.T.:01.06.2016:

⁶⁸1- Çevresel gürültünün kaynağı, 2872 sayılı Kanun'un 14. maddesinde açıklandığı üzere, "ulaşım araçları, şantiye, fabrika, atölye, işyeri, eğlence yeri, hizmet binaları ve konutlar" ise;
a- Gürültü, başka bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli olduğu takdirde 2872 sayılı Kanun'un 14. maddesi delaletiyle TCK'nın 183. maddesindeki suçun cezası,
b- Gürültü, sırf huzur ve sükûnu bozmak maksadıyla yapılmış olsa bile başka bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli olduğu takdirde 2872 sayılı Kanun'un 14. ve TCK'nın 44. maddesi delaletiyle TCK'nın 123 ve 183. maddesindeki suçlardan en ağır cezayı gerektiren suçun cezası,
c- Gürültü, fail tarafından sırf huzur ve sükûnu bozmak maksadıyla yapılmamış, bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli olmayacak boyutta ancak mağdurun huzur ve sükûnunu bozacak nitelikte ise 2872 sayılı Kanun'un 14, 20/h maddesindeki kabahat,
2- Kaynağı ne olursa olsun çevresel gürültü, sırf huzur ve sükûnunu bozmak maksadıyla yapılmış ve bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli olmadığı takdirde TCK'nın 123. maddesindeki suçun cezası,

İKİNCİ BÖLÜM

GÜRÜLTÜYE NEDEN OLMA SUÇUNUN UNSURLARI, UNSURLAR DIŞINDA KALAN HUSUSLAR İLE YAPTIRIM VE MUHAKEMESİ

2.1. Gürültüye Neden Olma Suçunun Unsurları

Yaşam hakkı, Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi ve Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesinden bu yana evrensel olarak tanınan en önemli insan haklarından biridir.⁶⁹ Yaşam hakkı aynı zamanda diğer tüm insan haklarının varoluş koşuludur. Yaşam hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2. maddesinin 1. fıkrasında yer almaktadır: 'Her bireyin yaşam hakkı yasayla korunur. 1982 Anayasası'nın 17. maddesinin 1. fıkrası; 'Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir' der, Bu hak Anayasa çerçevesinde korunmaktadır. Bu çalışma açısından yaşam hakkı, barış içinde yaşama hakkını da içerdiği için önemlidir. Anayasa'nın yukarıda yer verilen 17. maddesi kişilerin maddi ve manevi varlığını koruma ve ⁷⁰ geliştirme hakkını ortaya koyarken; Anayasanın 56. maddesinde herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı düzenlenmiştir. Gürültüye neden olma suçu, TCK'de topluma karşı suçlar başlığı altında düzenlenmiş olmakla toplumun huzur içerisinde yaşama hakkını ihlal etmeksizin sağlayabilmesi adına düzenlendiğinden gürültüye neden olma suçu yaşam hakkının huzur içinde sağlanabilmesi adına önemli bir koruyucusudur.

2.1.1. Maddi Unsurlar

2.1.1.1. Fail

Gürültüye neden olma suçunun faili herkes olabilir. Nitekim TCK m. 183, "*elverişli bir şekilde gürültüye neden olan kişi*" diyerek bu suçun failine ilişkin herhangi bir spesifik ölçüt gerektirmemektedir. Bu suçtan tüzel kişilik sorumlu tutulamaz (TCK m. 60/4). Ancak, Çevre Kanunu'nun 20. maddesi uyarınca, insan huzuruna, fiziksel veya ruhsal sağlığına zarar verecek şekilde ve ilgili yönetmeliklerde belirtilen standartlara aykırı olarak gürültü veya

3- Çevresel gürültünün kaynağı, 2872 sayılı Kanun'un 14. maddesinde bahsedilen ulaşım araçları, şantiye, fabrika, atölye, işyeri, eğlence yeri, hizmet binaları ve konutlar haricindeki bir yer ise ya da sırf huzur ve sükunu bozma amacına yönelmemiş yahut bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli olmayacak nitelikte ise 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 36. maddesindeki kabahat,

4- Motorlu araç sürücülerinin araçlarının çevredekileri rahatsız edecek derecede gürültü çıkartması halinde gürültü, yukarıda (1) nolu kısımda açıklanan niteliklere sahip değil ise 5326 sayılı Kanun'un 15/1 maddesindeki içtima kuralı gereğince 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 30/b ve 5326 sayılı Kanun'un 36. maddesindeki idari para cezalarından hangisi daha ağır ise o kabahat, Türünden yaptırımlar uygulanmalıdır. T.C. Yargıtay 18.CD, E:2015-13033, K:2016-12044, K. T.:01.06.2016

⁶⁹ Erdoğan, M.: İnsan Hakları Teorisi ve Hukuku, Bs. 1, Ankara 2007, s. 141.

⁷⁰ Yenerer Çakmut, Ö.: s. 6.

titreşim üreten tüzel kişilere idari yaptırımlar uygulanabilir. Ayrıca, bir ticari işletmenin faaliyetleri çerçevesinde başkalarının huzurunu bozacak şekilde gürültü yaratılması halinde, işletmenin işleticisine veya tüzel kişiye Kabahatler Kanunu'nun 36-2 maddesi uyarınca idari para cezası uygulanabilir. Çevre kanunu ve Kabahatler Kanunu itibarıyla gürültü kirliliğine neden olan kişiler içerisinde tüzel kişiler yer almış olmasına rağmen TCK 183 itibarıyla tüzel kişiler bu suçun faili olamaz. Nitekim Türk Ceza Hukukunda tüzel kişilerin ceza sorumluluğu kabul edilmemiştir.

Doktrinde genel olarak kabul edildiği üzere gürültüye neden olma suçu, herkes tarafından işlenebilecek bir tür suçtur.⁷¹ Bir görüşe göre, gürültüye neden olan bir suçun, TCK 183. maddesinin "*ilgili kanunda belirtilen yükümlülüklere aykırı*" ifadesini dikkate alarak, birinin işleyebileceği bir suç mu yoksa belirli bir suç türü mü olduğunu değerlendirmek gerekmektedir.⁷² TCK 183. maddesi itibarıyla, kanun lafzında belirlenen yükümlülüklere özel tanımlanabilir bir fail tipi getirilmesi halinde özgü suç söz konusu olur, aksi takdirde herkes tarafından işlenebilecek bir suçtur.

ÇK ve KK'da düzenlenen gürültü suçlarının failleri de tüzel kişilerde dahil herkes, fail olabileceğini belirtmektedir⁷³. Türk Ceza Kanunu'nda ise gürültüye neden olma suçu sadece gerçek kişiler tarafından işlenmektedir. Köpeğin çevreye verdiği gürültüye istinaden cezalandırılan kişinin nasıl köpeğin sahibinin bu suçun faili olacağı değerlendirilmelidir. Nitekim bahsi edilen olaya ilişkin Yargıtay kararı da ölçüm yaparak suçun cezalandırmaya konu olacağını izah etmiştir.⁷⁴

⁷¹ Yaşar, O./Gökcan, H. T./Artuç, M.: s. 5619- s.5620

⁷² Aygörmez, Uğurlubay: Çevreye Karşı Suçlar-Türk ve Alman Çevre Ceza Hukukunda Güncel Sorunlar, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 471.

⁷³ Gezgın Kayhan. R. B.:Gürültüye Neden Olma/Gürültü Kirliliği, CHD, Y. 3, Ağustos 2008, s. 114.

⁷⁴ ÖZET: Sanığın konutunda çevre sağlığı ekiplerinin yapmış oldukları denetimlerde .. adet çoban köpeğinin havlarken tarihinde çevreye yayılan gürültü düzeyinin dBA olduğunun tespit edildiği ve sanık hakkında tutanak düzenlenmiş olup, Çevre Sağlığı ve Laboratuvar Şube Müdürlüğünün tarihli raporuna göre de Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliğinin ilgili maddesinde gürültü sınır değerinin ..dBA olduğunun bildirilmesi karşısında; belirlenen değerlerin insan sağlığının zarar görmesine elverişli olup olmadığının gerektiğinde bilirkişi raporu da aldırılmak suretiyle tespitiyle sonucuna göre 5237 Sayılı Kanunun ilgili maddesi veya Kabahatler Kanununun ilgili maddelerine göre uygulama yapılması gerektiğinin gözetilmemesi yasaya aykırıdır.

(5237 S. K. m. 183) (5326 S. K. m. 24, 36) (Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi Ve Yönetimi Yönetmeliği m. 28)

Dava: Yerel Mahkemece verilen hüküm temyiz edilmekle, başvurunun ve kararın niteliği ile suç tarihine göre dosya görüşüldü:

Karar: Temyiz isteğinin reddi nedenleri bulunmadığından işin esasına geçildi.

Vicdani kanının oluştuğu duruşma sürecini yansıtan tutanaklar belgeler ve gerekçe içeriğine göre yapılan incelemede;

Sanığın konutunda çevre sağlığı ekiplerinin yapmış oldukları denetimlerde 2 adet çoban köpeğinin havlarken 01.11.2007 tarihinde çevreye yayılan gürültü düzeyinin 66.01 dBA olduğunun tespit edildiği ve sanık hakkında tutanak düzenlenmiş olup, Çevre Sağlığı ve Laboratuvar Şube Müdürlüğünün 07.11.2007 tarihli raporuna göre de Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliğinin 28/d maddesinde gürültü sınır değerinin 50 dBA olduğunun bildirilmesi karşısında; belirlenen değerlerin insan sağlığının zarar görmesine elverişli olup

2.1.1.2. Mağdur

Bu suçun mağduru herkes olabilir.⁷⁵ Gürültüye neden olma suçu, topluma karşı suçlar başlığı altında düzenlenmiştir. Gürültünün meydana geldiği yerdeki herkes bu suçun mağduru olabileceği kabul edilmektedir. Gürültünün belirli kişiye karşı yapılması ile huzur ve sükununu bozma suçundan ayırmaktadır: huzur ve sükununu bozma suçunda fail, belirli bir kişinin huzur ve sükununu bozma kastıyla hareket ederken mağduru bellidir. Gürültüye neden olma suçunda fail, kişi veya mağdur hedef almamıştır.⁷⁶ Nitekim Yargıtay da kişilerin huzur ve sükununu bozma suçunun, belli bir kişiyi hedef alarak kasten işlenmesi gerektiğini belirtmektedir.⁷⁷

Bu suçun mağduru, belirli⁷⁸ veya belirlenebilir gerçek bir kişi olabilir.⁷⁹ Huzur ve sükunu bozma suçunda ise kişinin bu suçun mağduru olabilmesi için, failin ısrarlı telefon görüşmeleri, gürültü yapması veya diğer çeşitli eylemler ile huzur ve sükunu bozulan bir kişi olması gerekir.⁸⁰ Huzur ve sükunu bozma suçuna ilişkin Madde gerekçesinde de belirtildiği üzere, bir kişiyi hedef almaksızın işlenen fiiller bu suçu oluşturmaz. Bu bağlamda, her ne kadar madde başlığında "kişilerin" huzur ve sükununu bozmaktan bahsedilse de, bu suçun Türk Ceza Kanunu'ndaki yeri ve maddede geçen "kişiler" ifadesi dikkate alındığında, bu suçun mağdurunun belirli bir gerçek kişi olduğu kanaatindeyiz. Bu itibarla, örneğin bir fabrikanın veya bir bankanın alarm sisteminin arızalı olması nedeniyle gece vakti çıkardığı gürültü, belirli bir kişiye yönelik olmadığı için bu huzur ve sükunu bozma suçu değil, eylemin oluş şekline göre TCK'nın 183. maddesinde tanımlanan gürültüye neden olma suçunu veya Kabahatler Kanunu'nun 36. maddesinde tanımlanan gürültü kabahatini oluşturabilir.⁸¹

olmadığının gerektiğinde bilirkişi raporu da aldırılmak suretiyle tespitiyle sonucuna göre TCK'nın 183/1 inci maddesi veya Kabahatler Kanununun 24 ve 36 ncı maddelerine göre uygulama yapılması gerektiğinin gözetilmemesi,

Sonuç: Yasaya aykırı ve katılan M. Ş. K.'nın temyiz nedenleriyle tebliğnamedeki düşünce yerinde görüldüğünden hükmün BOZULMASINA, yargılamanın bozma öncesi aşamadan başlayarak sürdürülüp sonuçlandırılmak üzere dosyanın esas/hüküm mahkemesine gönderilmesine, 25.09.2012 tarihinde oybirliğiyle karar verildi. T.C. Yargıtay 4.CD, E:2012-8722, K:2012-18431, T:25.09.2012,

⁷⁵ Gürültüye neden olma suçunun belli bir mağduru yoktur. Toplumda yaşayan herkes bu suçun mağduru olabilir. Gürültünün belli olmayan bir kimseye karşı yapılması bu suçu TCK'nın 123. maddesindeki kişilerin huzur ve sükununu bozma suçundan ayırmaktadır. TCK'nın 123. maddesindeki suçun faili belli bir kimseyi hedef almakta iken, TCK'nın 183. maddesindeki suçun faili belli bir kimseyi hedef almamaktadır. T.C. Yargıtay 18.CD, E:2015-7959, K:2015-5947, T:29.09.2015

⁷⁶ Güneş, A.M.: s.291

⁷⁷ Aygörmez, Uğurlubay: Çevreye Karşı Suçlar, Yetkin, Ankara, 2015, s. 476

⁷⁸ "Hükümlü Ahmet'in 18.06.2005 günü yapılan düğün sırasında kurusıkı tabanca ile ateş ettiği 123. maddede düzenlenen suçta, gürültü çıkartarak huzur ve sükunu bozma eyleminin belli bir kişiye yönelik olması şartı bulunduğundan olayımızdaki eylemin bu suçları oluşturmadığı ..." Yargıtay CGK, E: 2007/8-109, K: 2007/115, T: 29.05.2007, Erişim: <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/cgk-2007-8-109.html>,

⁷⁹ Yaşar, O./Gökcan, H. T./Artuç, M.: s. 4066.

⁸⁰ Çakmut, Yenerer, Ö.: s. 53

⁸¹ Yargıtay 4. CD. E. 2012/22266, K. 2013/1010, 22.01.2013) Aktaran: Yaşar – Gökcan – Artuç, s. 4070, dn. 2471.

Mağdur ile ilgili olarak göz önünde bulundurulması gereken bir diğer husus, mağdurun gürültüye neden olma suçunda kendilerine karşı işlenen fiilleri tanımlayabilecek durumda olup olmadıklarıdır. Bu konudaki doktrinin genel görüşü, mağdurun sağlığına zarar veren eylemleri fark edebilecek durumda olması gerektiği yönündedir.⁸² Örneğin komadaki hastalar, kendilerine karşı işlenen fiilleri fark edemeyecek kadar küçük çocuklar veya bilişsel kapasitesi olmayan psikotik hastalar bu suçun mağduru olamazlar.⁸³ Kanaatimizce, kişilerin psikolojik ve ruhsal rahatsızlığa uğramadan yaşama hakkını koruyan bu suçta, gürültü, fiziksel ve ruhsal sağlık için tehlike oluşturuyorsa, mağdurun, bir kişinin algısından bağımsız olarak algılama yeteneğine sahip olması gerekli değildir, Algılama yeteneğine sahip olmasa dahi, kulak zarına zarar veren, kişinin sağlığına zarar veren, vücut bütünlüğünü riske atan ve suçun oluşması için gerekli şartların oluşması hali itibariyle desibel sınırlarını aşan gürültü yine kişiye zarar vermiş niteliktedir. Önem arz eden nokta ise gürültüye neden olma suçunda zamanaşımı hangi sürede başlayacaktır. Algılama yeteneğini yeniden kazandıktan itibaren mi yoksa suçun işlenmiş tamamlanmış olmasından itibaren mi uygulanması gerekeceği bu aşamada değerlendirilmesi gereken konudur. Kanaatimiz bu aşamada algılama yeteneğini edinmesi ile şikâyet başlaması değil, genel zamanaşımı hükümlerinin uygulanması yönündeki gerekliliktir. Zira suça konu fiilin gerçekleşmesi ile bitmiş olması itibariyle artık suç işlenmiş ve tamamlanmıştır. Bu nedenle de yeniden hukuki ehliyetini edinmesi ile değil suçun sübuta ermesi ile zamanaşımı başlayacaktır. Bu bağlamda suça konu fiilleri algılayamayacak durumda olanlar içinde zarar görmesi nedeniyle mağdur sıfatı kazanacaklardır.

Gürültüye neden olma suçunun sübuta ermesi ile birlikte zararın doğması, kanun maddesinde belirtilen mağdurun sağlığının bozulması gerekmemektedir. Kanun koyucu tarafından suçun unsurları özellikle belirtilmiş ve kanun koyucunun bunu bilinçli olarak suçtan zarar görmesine elverişliliğin varlığını eklediğini dikkate aldığımızda suçtan zarar görecektir olması, etkilenecek olması değil, objektif koşullara göre zarar görmesine elverişliliğe sebebiyet vermesine yönelik düzenlemeyi kanun koyucu bilinçli olarak belirtmiştir. Dolayısıyla mağdur, tespit etme yeteneğine sahip olan herkes değil, suça konu eylemin objektif koşullara göre zarar görülecek şekilde gürültüye maruz kalan herkeştir.

Gürültüye neden olma suçunun mağduru, bu gürültüden dolayı fiziksel ve ruhsal sağlığı bozulmaya elverişli herkeştir. Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçunun aksine, bu

⁸² Kocasakal, Ü.: Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu (TCK 123), s. 118.

⁸³ Şahin Ekici, M.: Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu”, Ceza Hukuku Dergisi (CHD), Y. 2013, s. 272013, s. 27

suçun mağduru hedeflenen bir kişi olamaz.⁸⁴ Başka bir deyişle, belirli bir kişi hedef alınmazsa, o zaman kişilerin huzur ve sükununu bozmaya elverişli bir suç olmayacaktır ve bu gibi durumlarda gürültüye neden olma suçunun koşullarını incelemek gerekmektedir.

Suçun mağduru olmasa da gürültüyü denetlemekle yükümlü kamu kuruluşlarının pozitif yükümlülüğünün varlığı değerlendirilerek Çevre Kanunu'nun 12. maddesinde belirtilen denetleme yükümlülüğü üstlenen tarafta⁸⁵ ayrıca bu suçun doğal mağduru statüsünde olması gerekliliği Yargıtay kararı ve AİHS kararının birlikte değerlendirilmesi neticesinde değerlendirilmelidir.⁸⁶

⁸⁴ Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu", Ceza Hukuku Dergisi (CHD), Y. 2013, s. 47; Kocasakal, Ü.: Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu (TCK 123), s. 118; Yenerer Çakmut, Ö.: Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma ve Gürültüye Neden Olma Suçları, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2014, s. 53

⁸⁵ 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 14. maddesinde ise: "(1) Tahkim usulüne tabi olanlar dahil adli ve idari davalar ile icra dairelerinde idarelerin vekili sıfatıyla hukuk birimi amirleri, muhakemat müdürleri, hukuk müşavirleri ve avukatlar tarafından yapılan takip ve duruşmalar için, bu davaların idareler lehine neticelenmesi halinde, bunlar tarafından temsil ve takip edilen dava ve işlerde ilgili mevzuata göre hükmedilmesi gereken tutar üzerinden idareler lehine vekalet ücreti takdir edilir.

(2) İdareler lehine karara bağlanan ve tahsil olunan vekalet ücretleri, hukuk biriminin bağlı olduğu idarenin merkez teşkilatında bir emanet hesabında toplanarak idare hukuk biriminde fiilen görev yapan personele aşağıdaki usul ve sınırlar dâhilinde ödenir." hükümleri düzenlenmiştir.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun "Denetim, bilgi verme ve bildirim yükümlülüğü" kenar başlıklı 12. maddesine göre kanun hükümlerine uyulup uyulmadığını denetleme yetkisi Çevre ve Orman Bakanlığı ile yetkisini devrettiği diğer kurumlara aittir. Bu durumda aynı Kanunun 30. ve CMK'nın 237/1 maddelerine göre Çevre ve Orman Bakanlığı ile denetleme yetkisinin devredildiği kurumlar veya çevreyi koruma ve çevre ile ilgili düzenleme yapma yetki ve görevi bulunan mahalli idareler davaya katılabileceği gibi, çevre kirliliği eyleminden zarar görmeleri koşulu ile gerçek ya da diğer tüzel kişilerin davaya katılması da mümkündür.

CMK'nın 234. maddesine göre suçtan zarar görenlerin, kanıt sunma, davaya katılma ve hükmü temyiz edebilme haklarını kullanabilmeleri için, açılmış davadan haberdar edilmeleri gerekir.

Bu düzenlemeler karşısında, katılan ... Başkanlığının vekil ile temsil edilmesi ve 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 14. maddesi uyarınca idare lehine vekâlet ücretine hükmedilmesi gerekir.

İncelenen somut olayda; katılan vekilinin hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yönelik mahkeme kararına, vekalet ücretine hükmedilmediği gerekçesiyle itirazda bulunması üzerine, itirazı inceleyen Kocaeli 2. Ağır Ceza Mahkemesince itiraz yerinde görülmeyle, itirazın reddine karar verilmiştir.

Yargılama giderlerinden olan vekalet ücretine hükmolunmaması CMK'nın 324 ve 325. maddelerine aykırılık oluşturmaktadır. Bu bağlamda itirazı inceleyen merciin bu eksiklik nedeniyle itirazın kabulüne karar vermesi gerekirken, itirazın reddine karar verilmesi hukuka aykırıdır. T.C. Yargıtay 18.CD, E:2016-15421, K:2017-2171, T:27.02.2017

⁸⁶ 2872 sayılı Çevre Yasasının 12. maddesine göre Kanun hükümlerine uyulup uyulmadığını denetleme yetkisi Çevre ve Orman Bakanlığı ile denetleme yetkisinin devredildiği kurumlara aittir.

Aynı Yasanın 12. maddesi uyarınca Çevre ve Orman Bakanlığınca çıkarılan 2006/16 sayılı "Yetki Devri" kodlu genelge ile bazı mahalli idarelere denetim yapma, yaptırım uygulama konusunda yetki devri yapılmıştır. Katılan Karşıyaka Belediyesinin de yetki devri yapılan belediyelerden olduğu anlaşılmıştır.

AİHS [MorenoGomez/İspanya davasında (16.11.2004, başvuru no:4143/02)] evinin yakınındaki gece kulüplerinin geceleyin sebep olduğu sürekli gürültüden rahatsız olduğunu belirten başvurusunun şikayeti sonucunda verdiği kararında, başvuranın evine saygı hakkının yetkililerin gece gürültü sorununa bir çözüm bulmaması yüzünden ciddi bir şekilde ihlal edilmiş olduğunu belirterek 8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir. Yine Martine/İspanya (18.10.2011, başvuru no:21532/08) ve Mileva ve diğerleri/Bulgaristan (25.11.2010, başvuru no: 43449/02) davasında da işletmelerin yol açtığı aşırı gürültü karşısında yetkili mercilerin pasif kalmalarının özel ve aile yaşamlarına müdahale oluşturduğunu kabul etmiştir. AİHM gürültüyü denetlemekle görevli kamu kuruluşlarının pozitif yükümlülüğü bulunduğunu belirterek doğrudan gürültüyü önlemekle sorumlu tutmuştur.

Yasal düzenlemeler ve AİHS kararları bir arada değerlendirildiğinde Çevre ve Orman Bakanlığı ile denetleme yetkisinin devredildiği kurumlar davaya katılabileceklerinden mahkemece verilen katılma kararı yerinde görülmekle, temyiz isteğinin reddi nedenleri bulunmadığından işin esasına geçildi. T.C. Yargıtay 18.CD, E:2015-7959, K:2015-5947, T:29.09.2015,

2.1.1.3. Konu

Gürültüye neden olma suçu hakkında doktrin konuya yönelik iki farklı görüş bulunmaktadır. Bir görüşe göre, sağlığın bozulması riski altındaki insan toplumunun bu suça maruz kalacağını belirtmektedir.⁸⁷ Kabul ettiğimiz görüşe göre, suçun amacı gürültünün üretildiği toplumdur.⁸⁸

Doktrinde insanın ve iç dünyanın huzuru ve Gürültüye neden olma suçunun nesnesi olarak gösterilmektedir.⁸⁹ Kabahatler Kanunu'nun amaçları dikkate alınarak, bireylerin genel sağlığının ve sağlıklı bir ortamda yaşama hakkının gürültü kaynakları ve gürültü kabahatleri ile korunduğuna dikkat edilmelidir.

2.1.1.4. Hareket-Netice

Gürültüye neden olma suçunun hareket kısmı, failin icrai veya ihmali bir davranış sergileyerek çevrede gürültü kirliliğine yol açmasıyla meydana gelir. Gürültüye neden olma suçunun netice kısmı ise; failin hareketi sonucunda meydana gelen tehlike veya zarardır.

Gürültüye neden olma suçunda öncelikle suçun işlenebilmesi için, failin gürültüye neden olma suçu kapsamındaki yükümlülüklerini ihlal ederek gürültü yapması gerekir. Ayrıca, gürültünün başkalarının sağlığına potansiyel olarak zararlı olması gerekir.⁹⁰ Bu noktada, öncelikle gürültü kavramına, ardından ilgili mevzuat kapsamındaki yükümlülüklerin ihlaline ve son olarak da başkalarının sağlığına yönelik potansiyel zarara vurgusu yapılmaktadır. Gürültü insan sağlığı açısından olumsuz etkiler bırakan⁹¹ bir eylem olup, bu eylem mağdur niteliğindeki toplumu oluşturan kişilerin maruz kaldığı gürültünün düzeyine ve süresine bağlı olarak değişiklik göstermeksizin insan sağlığına zarar vermeye elverişliliğin olduğu harekettir.

Gürültüye neden olma suçunun meydana gelebilmesi için gürültünün ilgili kanun ve yönetmeliklerde belirtilen şartları⁹² ihlal edecek ve insan sağlığına zarar vermeye elverişli şekilde işlenmesi gerekir. Burada sağlıktan anlaşılması gereken sadece kişinin fiziksel sağlığı değil ayrıca ruh sağlığının da anlaşılması gerekir.⁹³

⁸⁷ Hafizoğulları, Z./Özen, M.: s. 648.

⁸⁸ Yokuş Sevük, H.: İstanbul 2013. s. 373

⁸⁹ Pamuk, G.: s. 673

⁹⁰ Güneş, A.M.: s.291

⁹¹ Bozkurt, Y.: Çevre Sorunları ve Politikaları, 3.Bs., Ekin, Bursa, 2013

⁹² Hafizoğulları, Z./Özen, M.: “s. 648

⁹³ Özcan, O.: Türk Hukukunda Çevre Suçlar, Uğur Alacakaptan’a Armağan, Cilt I, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2008, s. 579; Yokuş Sevük, H.: “Gürültüye Neden Olma Suçu (TCK m.183)”, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Y. 2013, C. 19, S. 2, s. 374; Çakmut, s. 108; aktaran Aygörmez, G. A. /Uğurlubay: Çevreye Karşı Suçlar-Türk ve Alman Çevre Ceza Hukukunda Güncel Sorunlar, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 473 Gülsüm Ayhan Aygörmez Uğurlubay

Doktrinde bir görüş, Gürültünün insan sağlığına zarar vermesi için uzun süre sürmesi veya tekrarlanması gerekebileceğini ileri sürmüştür.⁹⁴ Uzun sürme veya yalnızca bir kez maruz kalsa bile doktrinde ki bir görüşe göre, ani şiddetli bir ses, sağlığı bozmaya elverişli bir gürültü olarak kabul edilmesi gerekir ve süresine bağlı olmaksızın tek seferde ve uzun sürmesine gerek olmaksızın suçun oluşacağı dikkate alınmalıdır.⁹⁵

Gürültüye neden olma suçu, serbest hareketli suç tipidir. Bu nedenle her türlü hareketle işlemek mümkündür. İcrai veya ihmali⁹⁶ hareket ile gerçekleştirilebilir⁹⁷. Bir suçun ihmal olarak işlenebilmesi için failin bir kanun, sözleşme veya önceden tehlikeli bir eylemden kaynaklanan bir sorumluluğunun olması gerekir.⁹⁸

Bu suçun içeriği itibariyle “*insan sağlığına zarar vermeye elverişli*” gürültüye sebebiyet verenlerin cezalandırılması karşısında failin bizzat kendisinin gürültü çıkarmasına gerek olmayıp aksine çeşitli araçlardan da yararlanmak suretiyle de gürültü çıkarılması mümkündür.⁹⁹ Bir kişinin kişisel olarak yarattığı veya bir enstrüman, bir hayvan veya bir çocuk tarafından yaptığı sesler de bu bağlamda değerlendirilebilir.¹⁰⁰ Bununla birlikte, normal şartlar altında, bir kişinin kişisel olarak yaydığı seslerin başka bir kişinin sağlığına zarar verebilecek nitelikte olma ihtimalinin düşük olduğu kadar oluşması halinde de gürültüye neden olma suçu doğabilecektir. Bu sesler, hastalık nedeniyle değiştirildiklerinde veya maddeler/aletler yardımıyla yükseltildiklerinde veya değiştirildiklerinde ruh sağlığı bakımından tehlikeli olabilir¹⁰¹.

Gürültüye neden olma suçunun oluşabilmesi için gürültünün sağlığı bozmaya elverişli olması gerekli ve yeterlidir. Başka bir deyişle, bu gürültünün bir sonucu olarak mağdurun sağlığına zarar vermesi zorunlu değildir.¹⁰² Gürültünün insan sağlığını bozmaya elverişli olup

⁹⁴ Özcan,O.: s. 579.

⁹⁵ Aygörmez, Uğurlubay: s 473.

⁹⁶ ÖZET: Katılan .. Büyükşehir Belediyesi'nce sunulan .. tarihli ve ..sayılı ölçüm sonuçlarının da yer aldığı raporlarda sanığın iş yerinde ses izolasyonu yapmaması nedeniyle sınır değerlerin bir kaç kat üstünde gürültüye neden olduğunun belirlenmiş olması karşısında, mahallinde teknik bilirkişiyle keşif yapıp, sanığın ses yalıtımı yapmaması nedeniyle çevreye yaydığı gürültünün insan sağlığının zarar görmesine elverişli olup olmadığına dair rapor aldırıldıktan sonra sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerekirken, yasal olmayan gerekçeyle beraat kararı verilmesi yasaya aykırıdır. T.C. Yargıtay 4.CD, E:2012-17482, K:2012-18402, T:25.09.2012

⁹⁷ Hafızogulları,Z./Özen, M.: “s. 63.

⁹⁸ Aygörmez, Uğurlubay: s 471.

⁹⁹ Şahin Ekici, M.: s. 168.

¹⁰⁰ Yenerer Çakmut, Ö.: s. 107.

¹⁰¹ Aygörmez, Uğurlubay: Çevreye Karşı Suçlar-Türk ve Alman Çevre Ceza Hukukunda Güncel Sorunlar, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2015, s 472-473; Kara Karakurt, E.: Türk Ceza Kanunu'nda Gürültüye Neden Olma Suçu”, Eylül-Ekim 2017, Yıl 30, S. 132, Türkiye Barolar Birliği Dergisi s. 72

¹⁰² Özcan,O.: Türk Hukukunda Çevre Suçlar, Uğur Alacakaptan'a Armağan, Cilt I, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2008, s. 579; Güneş,A.M.: Çevre Hukuku, XII Levha, İstanbul, 2015, s 292; Ekici Şahin,M.: Kişilerin Huzur ve Sükununu Bozma Suçu, Ceza Hukuku Dergisi (CHD), Y. 2013, S. 23,.s. 168; Parlar, A./ Hatipoğlu, M.: Açıklamalı ve Yeni İçtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu, C. 2, B. 3, Ankara 2010.154

olmadığını belirlemek için mesleki ve teknik donanımsal bilgi gerekir, dolayısıyla bu konuda bilirkişiye başvurulması gerekir.¹⁰³

¹⁰³ B-) Kanun yararına bozma isteminin "2" numaralı fıkrası açısından yapılan değerlendirmede;

Ayrıca, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 56/1. maddesine göre herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında getirilen düzenleme ile de çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek gerek Devlete gerekse vatandaşlara ödev olarak yüklenmiştir.

Sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşamayı mümkün kılmak üzere kanunlarda, yönetmelik ve düzenleyici işlemlerde gürültüye ilişkin hükümlere yer verilmiştir.

Türk Ceza Kanununun 183. maddesinde düzenlenen "gürültüye neden olma" suçu; "İlgili kanunlarla belirlenen yükümlülükler aykırı olarak", başka bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli bir şekilde gürültüye neden olma halinde oluşacaktır.

Maddede sözü edilen "ilgili kanunlarla belirlenen yükümlülük"; 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun "çevreyi kirlenmeye" ilkesi gereğince çerçeve olarak benimsediği düzenlemeye dayanarak oluşturulan yönetmeliklerde açıklanan "çevresel gürültüye neden olmama" yükümlüğünü ifade etmektedir.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 14. maddesinde yer alan düzenlemeye göre; Kişilerin huzur ve sükununu, beden ve ruh sağlığını bozacak şekilde ilgili yönetmeliklerle belirlenen standartlar üzerinde gürültü ve titreşim oluşturulması yasaklanmış, ulaşım araçları, şantiye, fabrika, atölye, işyeri, eğlence yeri, hizmet binaları ve konutlardan kaynaklanan gürültü ve titreşimin yönetmeliklerle belirlenen standartlara indirilmesi için faaliyet sahipleri tarafından gerekli tedbirlerin alınması gerektiği belirtilmiştir. Anılan Kanun'un 20/h bendi, 14. maddeye göre çıkarılan yönetmelikle belirlenen önlemleri almayan veya standartlara aykırı şekilde gürültü ve titreşime neden olan, konutlar, ulaşım araçları, işyerleri, atölyeler, fabrika, şantiye ve eğlence yerlerine yönelik idari yaptırımlar benimsemiştir. 2872 sayılı Çevre Kanunu, çevresel gürültü kaynaklarını "ulaşım araçları, şantiye, fabrika, atölye, işyeri, eğlence yeri, hizmet binaları ve konutlar" şeklinde sayma yoluyla sınırlı olarak belirlemiştir.

2872 sayılı Kanun'un 14 ve 20/h bendindeki düzenlemelere istinaden;

1.7.2005 tarihli ve 25862 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği,

7/3/2008 tarihli ve 26809 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği (2002/49/EC),

04.06.2010 tarihli ve 27601 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği,

Kabul edilmiş, bir önceki yönetmelik bir sonraki ile yürürlükten kaldırılmıştır.

TCK'nın 183. maddesi, gürültünün "başka bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli" olması şartını aramaktadır. Bunun yanında TCK'nın 123. maddesi ise eylemin suç olarak vasıflandırılabilmesi için "sırf huzur ve sükunu bozmaya" yönelik olması gerektiğini kabul etmiştir.

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 36. maddesinde de gürültüye ilişkin düzenlemeye yer verilmiş, gürültünün, başkalarının huzur ve sükununu bozması gerektiğini belirtmiştir. Aynı Kanun'un 15/3 maddesi, bir fiilin hem kabahat hem de suç olarak tanımlandığı durumlarda, sadece suçtan dolayı yaptırım uygulanabileceğini, suçtan dolayı yaptırım uygulanamayan hallerde ise kabahat dolayısıyla yaptırım uygulanacağı kuralına yer vermiştir.

TCK'nın 183. maddesinde suç olarak tanımlanan gürültünün insan sağlığının zarar görmesine "elverişli" olması gerektiği kabul edilmiştir. Bu durumda "elverişlilik" ibaresinin, insan sağlığının zarar görmesi ihtimalini, zarar vermeye uygun olmayı ifade ettiği, dolayısıyla suçun tehlike suçu olarak düzenlendiği, suçun oluşumu için somut zararın gerçekleşmesi gerekmediği kabul edilmelidir.

04.06.2010 tarihli ve 27601 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği'nin 8/a maddesi, işitme sağlığı ve kritik sağlık etkileri göz önüne alınarak gürültüden etkilenme seviyelerinin belirlenmesi ve izlenmesine ilişkin esas ve usullerin Sağlık Bakanlığı tarafından belirleneceğini hükme bağlamasına rağmen, Sağlık Bakanlığı, bahsedilen esas ve usullere ilişkin bir düzenleme yapmamıştır. Her ne kadar Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği, gürültü kriter ve göstergelerini düzenlemiş ise de, belirlenen kriterler, 2872 sayılı Kanun'un 14 ve 20/h maddeleri gereğince ilgililere idari yaptırım uygulanmasını mümkün kılan somut eşik değerlerdir. Yönetmelikte gürültü kaynaklarına göre belirlenen kriter ve göstergeleri aşan her gürültünün, TCK'nın 183. maddesi kapsamında "insan sağlığının zarar görmesine elverişli" olduğu söylenemez.

Görüldüğü gibi hukukumuzda gürültüye ilişkin farklı şartlara tabi tutulmuş farklı düzenlemeler bulunmaktadır. Bu durumda gürültüye ilişkin düzenlemelerin tamamı birlikte değerlendirilerek uygulanacak yaptırımın belirlenebilmesi için kapsadıkları alanların belirlenmesi gerekir.

1- Çevresel gürültünün kaynağı, 2872 sayılı Kanun'un 14. maddesinde açıklandığı üzere, "ulaşım araçları, şantiye, fabrika, atölye, işyeri, eğlence yeri, hizmet binaları ve konutlar" ise;

a- Gürültü, başka bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli olduğu takdirde 2872 sayılı Kanun'un 14. maddesi delaletiyle TCK'nın 183. maddesindeki suçun cezası,

Elverişlilik: failin gerçekleştirdiği hareketin somut olarak suçun meydana gelmesine neden olup olamayacağını belirler. Gürültüye neden olma suçu bakımından elverişlilik, yapılan eylemin gerçekten insan sağlığına zarar vermeye müsait bir gürültü yaratıp yaratmadığı ile ilgilidir. Örneğin, bir kişinin yüksek sesle şarkı söylemesi, eğer bu eylem çevrede rahatsızlık yaratacak düzeyde ise, elverişli bir hareket olarak kabul edilir. Ancak kabahat ve TCK bakımından suç unsuru noktasındaki ayrımı ise desibel ölçümü neticesinde ortaya çıkacaktır. Bu hal itibarıyla suça elverişli olmayan gürültü ancak, normal sesle konuşma veya ev içi faaliyetlerin gürültü kirliliği yaratacak düzeyde olmaması durumunda, bu hareketler suçun meydana gelmesi için elverişli olarak değerlendirilmez. Örneğin, kalabalık bir mahallede yüksek sesle müzik çalmak, bu eylemin suça elverişli olduğu bir durumu işaret ederken, ıssız bir yerde aynı eylem elverişli olarak değerlendirilmeyebilir. Bu haliyle de gürültüye neden olma suçu soyut tehlike suçu olmayıp potansiyel tehlike suçu olarak değerlendirilmelidir. Potansiyel tehlike suçunda hareketin tehlikeyi ortaya çıkarabilme yeterliliği de somut olayda ayrıca incelenmektedir. Bu yönüyle suç tipi soyut tehlike suçundan ayrılmaktadır.

Gerçek şu ki, gürültünün insan sağlığına zarar verip vermediğine dair uzman bir rapor aldıktan sonra sanığın gürültüye neden olma suçu bakımından cezalandırılabilirliğinin belirlenmesi gerekmektedir.¹⁰⁴ Bu haliyle de gürültüye neden olma suçu bakımından elverişlilik desibel ölçümü ve zararın ikinci adımı olarak değerlendirilmesi ile illiyet bağı

b- Gürültü, sırf huzur ve sükûnu bozmak maksadıyla yapılmış olsa bile başka bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli olduğu takdirde 2872 sayılı Kanun'un 14. ve TCK'nın 44. maddesi delaletiyle TCK'nın 123 ve 183. maddesindeki suçlardan en ağır cezayı gerektiren suçun cezası,

c- Gürültü, fail tarafından sırf huzur ve sükûnu bozmak maksadıyla yapılmamış, bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli olmayacak boyutta ancak mağdurun huzur ve sükûnunu bozacak nitelikte ise 2872 sayılı Kanun'un 14, 20/h maddesindeki kabahat,

2- Kaynağı ne olursa olsun çevresel gürültü, sırf huzur ve sükûnunu bozmak maksadıyla yapılmış ve bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli olmadığı takdirde TCK'nın 123. maddesindeki suçun cezası,

3- Çevresel gürültünün kaynağı, 2872 sayılı Kanun'un 14. maddesinde bahsedilen ulaşım araçları, şantiye, fabrika, atölye, işyeri, eğlence yeri, hizmet binaları ve konutlar haricindeki bir yer ise ya da sırf huzur ve sükunu bozma amacına yönelmemiş yahut bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli olmayacak nitelikte ise 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 36. maddesindeki kabahat,

4- Motorlu araç sürücülerinin araçlarının çevredekileri rahatsız edecek derecede gürültü çıkartması halinde gürültü, yukarıda (1) nolu kısımda açıklanan niteliklere sahip değil ise 5326 sayılı Kanun'un 15/1 maddesindeki içtima kuralı gereğince 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 30/b ve 5326 sayılı Kanun'un 36. maddesindeki idari para cezalarından hangisi daha ağır ise o kabahat,

Türünden yaptırımlar uygulanmalıdır.

Çevresel gürültünün önlenmesi ya da kabul edilen limit değerler arasında tutulması için, 1.7.2005 tarihinden itibaren üç ayrı yönetmelik benimsendiğine göre, zaman bakımından uygulama ilkesinin zorunlu sonucu olarak bir önceki yönetmelikte benimsenen ilke ve limit değerlerin bir sonraki yönetmelikte de yer alması gerekir. Mevzuat ve düzenleyici işlemlerde, hangi ses düzeyinin insan sağlığının zarar görmesine elverişli olduğu açıkça belirlenmediğine göre, sorunun, sesin düzeyi, sıklığı, saati, kaynağı, mesafesi gibi hususlar gözetilerek somut olayın özelliklerine göre bilimsel veriler yardımıyla uzman bilirkişilerin görüşleri yardımıyla çözüme kavuşturulması gerekir. T.C. Yargıtay 18.CD, E:2016-15421, K:2017-2171, T:27.02.2017;

¹⁰⁴ Yokuş Sevik, H.: "Gürültüye Neden Olma Suçu (TCK m.183)", Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Y. 2013, C. 19, S. 2, s 375 <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/809836> (E.T 30.09.2024)

kurulmasıyla hareket ile netice arasında bağ kurularak suçun oluşumu söz konusu olabilecektir.

Gürültüye neden olma suçunda Sağlığın bozulmasının sonuçları aranmaz ve eylemin cezalandırılması için "*insan sağlığına zarar vermeye elverişlilik*" gerekli ve yeterli kabul edilir. Doktrinde yer alan görüşlerden birine göre gürültüye neden olma suçu somut tehlike suçunun özelliklerini gösterir.¹⁰⁵ Suçun tespiti açısından konunun uygunluğu ayrı ayrı ele alınmalıdır. Doktrinde somut tehlikenin oluşması nesnel cezanın bir koşulu olarak kabul edilmektedir.¹⁰⁶ Somut tehlike suçu itibarıyla de hareketin yeterliliği ile korunan hukuki değere yönelik tehlikenin doğması ile ortaya çıkmaktadır. *Yargıtay'ın görüşüne göre ise hareketin doğması ile neticenin varlığına bakılmayacağından bu suç tipi somut tehlike suçu statüsündedir.*¹⁰⁷ Gürültüye neden olma suçunun somut tehlike suçu olmadığını belirten doktrindeki bir başka görüş açısından *Kaplan ve Atladı'ya göre ise "somut tehlike kavramından anlaşılması gereken münhasıran zarar tehlikesinin muhtemel olması değil; ilgili bir hukuksal değer ortaya çıkan haller doğrultusunda geri döndürülemez bir şekilde varlığına yönelik kriz durumuna girmesidir"*¹⁰⁸,

Kaplan ve Atladı'nın elverişliliğe ilişkin yaptıkları değerlendirmede şu tespitlerine yer verilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Yazarlara göre "Gürültüye neden olma suçunun somut tehlike suçu olduğu yönündeki görüşlere katılmadığımızı ifade etmek isteriz. Zira gürültüye neden olma suçu açısından TCK 183'te mağdur açısından somut bir tehlikenin ortaya çıkması aranmamaktadır. Ayrıca yargı uygulaması ve öğretide isabetli bir şekilde belirtildiği üzere sadece kanunlarda belirtilen yükümlülöklere aykırı gürültüye neden olması yeterli değildir. Gürültünün kişilerin sağlığını bozmaya elverişli olması da gerekmektedir. Dolayısıyla hakim, fiilin işlenmesinden sonra ikinci bir değerlendirme yapacaktır. Bu değerlendirmede hareketin elverişliliği olay sonrasına göre ortaya konacaktır. Yapılan ikinci değerlendirme somut bir tehlikeye yönelik değildir. Bu sebeple gürültüye neden olma suçu somut tehlike suçu olarak

¹⁰⁵ Yaşar, O./Gökcan, H. T./Artuç, M.: Yorumlu - Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, C.Iv, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2010, s. s. 5621; Yokuş Sevük, H.: "Gürültüye Neden Olma Suçu (TCK m.183)", Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Y. 2013, C. 19, S. 2, s 374; Yenerer Çakmut, Ö.: Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma ve Gürültüye Neden Olma Suçları, B. 1, İstanbul 2014, s 108.

¹⁰⁶ Özgenç, İ.: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 12. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 650

¹⁰⁷ Bu suçun oluşması için sanığın ilgili Kanunlarda belirlenen yükümlölöklere aykırı olarak başka bir kimsenin sağlığının zarar görmesine elverişli bir şekilde gürültüye neden olması yeterlidir.

TCK'nın 183'teki suç somut tehlike suçudur. Suçun oluşması için gürültüye maruz kalan kişinin sağlığının bozulması gerekmez, gürültünün insan sağlığını tehlikeye düşürmeye elverişli olması yeterlidir.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında somut olayda gürültü düzeyinin insan sağlığının zarar görmesine elverişli olup olmadığı yönünde değerlendirme içeren bilirkişi raporu alınarak sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği gözetilmeden, yetersiz bilirkişi raporuna dayanılarak beraat kararı verilmesi, T.C. Yargıtay 18.CD, E:2016-14794, K:2019-31,T:07.01.2019

¹⁰⁸ Kaplan, M. /Atladı, R. B.: Gürültüye Neden Olma Suçu Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt 21, 2019 s.643

*değerlendirilmemelidir.*¹⁰⁹ İçtihatlar nezdinde somut tehlike suçu olarak belirtildiği kadar soyut tehlike suçu olarak da değerlendirme yapıldığı anlaşılmakta olup Yargıtay kararları nezdinde de henüz sabit bir görüşe sahip olmadığı, suçun somut tehlike suçu ve soyut tehlike suçu olarak her iki şekilde değerlendirildiği anlaşılmaktadır.¹¹⁰ Dipnotta ayrıntıya yer verilen Yargıtay Kararında, Gürültüye neden olma suçunu soyut tehlike suçu olarak nitelendirilmesi nedeniyle, sanığın eyleminin ceza gerektirdiği vurgulanmıştır.

Hareket, insan iradesinin kontrol ettiği, belli bir sonuca ulaşmayı amaçlayan ve dünyada gerçekleşen davranıştır. Kanunda suçun tanımının yapılması zorunludur. Birinci suç türüne ilgili hareketli suç, suç türüne ise serbest hareketli suç denir¹¹¹. Hareket kanunun tanımına kesinlikle uymalıdır. Aksi takdirde, suçun unsurları doğmadığında suç oluşmaz. Serbest dolaşımı olan suçlarda, hareket tarzı kanunda belirtilmemiş ve neticeye yardımcı olan tüm hareketlerde suçun yasal unsurlarının gerçekleştirilmiş olduğu kabul edilmiştir.

Çevreye karşı suçlar, serbest dolaşım hareketli suçlar olması gerektiği doktrininde büyük ölçüde kabul görmektedir. Çevrenin kirletilmesine ve bozulmasına yol açan her türlü eylemle işlenebilir. Gürültüye neden olma suçunda sağlığa yönelik zararın oluşmasını yani neticenin sağlığa zarar vermesini değil zarar vermesine elverişli olmasını kabul etmiştir.

2.1.2. Manevi Unsurlar

Gürültüye neden olma suçu kasten işlenebilen bir suçtur. Teorik olarak suçun olası kastla da işlenmesi mümkündür. Gürültüye neden olma suçunda failin amacı önemli değildir. Ancak failin belirli bir kişiyi hedef alarak ve onun huzur ve sükununu bozmak amacıyla hareket ettiği durumlarda sorumluluk TCK m. 123 bağlamında belirlenmelidir. Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçun önemli bir unsurunu oluşturan ısrarlı telefon görüşmeleri, gürültü veya diğer yasa dışı eylemler "sadece kişinin huzurunu ve sükûnunu bozma saikiyle yapılmalıdır. Dolayısıyla suç ancak özel kastla işlenebilir"¹¹²; genel kast suçun oluşması için yeterli değildir.¹¹³ Gürültüye neden olma suçu bakımından ise kast, olası kast ile işlenebilir. Sırf protesto, miting, Sokak düğünleri, yürüyüş veya toplu eylem gibi faaliyetler ise TCK Huzur ve sükûnunu bozma suçu 123. madde kapsamına girmemekte ancak gürültüye neden

¹⁰⁹ Kaplan, M. /Atladı, s.646

¹¹⁰ Bu karar da, şehir merkezinde faaliyet gösteren bir iş yerinin, çevredeki konut sahiplerini rahatsız edecek şekilde uzun süreli ve yüksek düzeyde gürültü yayması üzerine verilmiştir. Yargıtay, gürültü kirliliği suçunun gerçekleşmesi için, çevredeki bireylerin huzur ve sükûnuna yönelik genel bir tehlikenin oluşmasının yeterli olduğuna hükmetmiştir. Yargıtay 8. CD, E:2021/935, K. 2021/4519, T: 15.12.2021

¹¹¹ İçel, K. /Özgenç, İ. / Sözüer, A. /Mahmutoğlu, F. S. /Ünver, Y. : Suç Teorisi, 2. Kitap, İstanbul 1999 s.100 aktaran Mahmutoğlu, S. Türk Ceza Kanununda Yer Alan Bilişim Alanındaki Suçlar Ve Karşılaşılan Sorunların Yargı Kararları Işığında Değerlendirilmesi, İÜHFM C. LXXI, S. 1, s. 891-890, 2013 s.862 <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/97790> (Erişim Tarihi 01.10.2024)

¹¹² Yaşar, O./Gökcan, H. T./Artuç, M.: s. 4072, dn. 2481.

¹¹³ Yaşar, O./Gökcan, H. T./Artuç, M.: s. 4068, dn. 2465

olma suçu kapsamında değerlendirilmelidir. Dolayısıyla devam eden ve gürültüye neden olan gösteri ve eylemler; TCK 123 kapsamında değil, TCK 183 kapsamında insan sağlığına zarar vermeye elverişli olması koşuluyla suç teşkil edebilecektir. Ancak protesto, miting, yürüyüş veya toplu eylem gibi faaliyetlerin insan sağlığına elverişli olarak zarar verecek derecede objektif koşulları aşmaması halinde Kabahatler Kanunu 36. madde kapsamında kabahat niteliğindedir.

Gürültüye neden olma suçu, çevreye ve insan sağlığına yönelik zararlar arasında önemli bir yer tutar ve bu suçun oluşabilmesi için failin kast unsuru taşıması gerekmektedir. Kast, suç işleme iradesi olarak tanımlanmış ve failin bilerek ve isteyerek suç teşkil eden fiili gerçekleştirmesini ifade eder. Bu bağlamda, Türk Ceza Kanununun 21. maddesi itibariyle de Gürültüye neden olma suçu için de failin, çevreye zarar verecek ölçüde bir gürültü oluşturacağını bilerek ve isteyerek hareket etmesi gerekir. Kast unsuru doğrudan kast ve olası kast olarak ikiye ayrılır. Doğrudan kastta fail, suçun tüm unsurlarını bilerek ve isteyerek hareket ederken; olası kastta fail, suçun gerçekleşebileceğini öngörmekte fakat bu durumu kabullenmektedir.

Gürültüye neden olma suçu bağlamında doğrudan kast, failin bilerek yüksek desibelde gürültü oluşturması şeklinde ortaya çıkarken; olası kast, failin bir etkinlik sırasında gürültü yapmanın çevreye zarar vereceğini öngörmesi ancak bu durumu önemsememesi durumunda söz konusu olabilir. Bu bağlamda gürültüye neden olma suçu olası kastla işlenebilirliğinin de değerlendirilmesi gerekmektedir.

Gürültüye neden olma suçu itibariyle taksir ile bu suçun işlenmesi kanunda düzenlenmemiştir. Bu bağlamda fail, ilgili kanun kapsamındaki yükümlülüklerine karşı geldiğini bilmelidir. Gürültüye neden olma suçu, doğrudan yalnızca kast ile değil, aynı zamanda olası kast ile de işlenebilir¹¹⁴. Fail ilgili kanunlarda yer alan yükümlülüklerle aykırı hareket ettiğini de bilmeli başkasının sağlığına zarar vereceğini bilmelidir¹¹⁵.

Taksirli hal kanunda öngörülmediği için, bu suçların taksirle işlenebilmesi mümkün değildir (TCK m. 22/1).

Taksirle işlenen suçlarda fail, eyleminin sonuçlarını istememekte, fakat dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranarak sonucun meydana gelmesine sebebiyet vermektedir. Bu bağlamda, Gürültüye neden olma suçunda taksir unsuru, oluşmamakta ancak mesleki faaliyet

¹¹⁴ Yaşar, O./Gökcan, H. T./Artuç, M.: Yorumlu - Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, C. III , Seçkin Yayıncılık, Ankara s. 5623; Yenerer Çakmut, Ö.: Kişilerin Huzur ve Sükununu Bozma ve Gürültüye Neden Olma Suçları, B. 1, İstanbul 2014, s. 114; Yokuş Sevik,H.; Gürültüye Neden Olma Suçu (TCK m.183, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, İstanbul 2013. s 375 Aktaran Aygörmöz, Uğurlubay: Çevreye Karşı Suçlar-Türk ve Alman Çevre Ceza Hukukunda Güncel Sorunlar, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2015, s 476

¹¹⁵ Aygörmöz, Uğurlubay: s 476

kapsamında failin gürültü oluşturma eylemini gerçekleştirirken gereken dikkat ve özeni göstermemesi sonucunda kabahatler kanunu kapsamında gürültü kabahatine neden olduğundan taksirle suçun işlenebilirliği değil kabahatin varlığı kabul edilmesi gerekmektedir. Örneğin, bir inşaat şirketinin, yapı malzemeleri taşıma sırasında çevrede aşırı gürültü oluşturabileceğini öngörmemesi, ya da müteahhit tarafından yapılan tünel çalışmasında patlatılan dinamit neticesinde zarar görülmesi noktaları gibi spesifik, çalışma alanı ile bağdaşır eylemler neticesinde suçun oluşabileceği dikkate alınması halinde ancak bu sonucu doğurması taksirle işlenen Gürültüye neden olma suçu olarak değerlendirilebilir ve bu hal itibarıyla de Kabahatler Kanunu 36. madde itibarıyla yaptırımların uygulanması gerekir. Bu tür vakalarda, failin uzmanlık bilgisi ve deneyimi dikkate alınarak, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranıp davranmadığına bakılır. Bilhassa çevresel zararlarda, failerin dikkatsizlik ve özensizliğinin kamu sağlığı ve çevre üzerindeki olumsuz etkilerine dikkat çeker, Gürültüye neden olma suçu gibi çevre suçlarında, failerin sorumluluğunun belirlenmesi ile hukuki ve çevresel denetimlerin etkinliğini artırır.

Gürültüye neden olma suçu için genel kast yeterlidir. Failin, kanunun öngördüğü yükümlülüklerle aykırı hareket ettiğinin farkında olması gerekir. Ayrıca doktrin, sorumlu kişinin gürültünün başkalarının sağlığı açısından risk oluşturduğunu bilmesi gerektiğini belirtmektedir.¹¹⁶ Bununla birlikte, belirli bir tehlikenin ortaya çıkmasını objektif cezalandırma koşulu olarak gördüğümüz görüşe göre, failin objektif cezalandırma koşullarının gerçekleştirildiğini kabul etmesine gerek yoktur. Objektif cezalandırma koşulların doğası gereği, maddi unsurdan farklı olarak kast aralığında değerlendirme yapmak gerekli değildir¹¹⁷.

2.1.3. Hukuka Aykırılık Unsuru

Hukuka aykırılık fiilin tüm hukuk düzeniyle çatışması anlamına gelir. Ancak hukuka aykırılığı ortadan kaldıran bir neden varsa o zaman fiil hukuka uygun hale gelir. TCK'da kanun hükmünü icra, meşru savunma, hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası olmak üzere dört çeşit hukuka uygunluk nedeni düzenlenmiştir. Ancak belirtmek gerekir ki hukuka uygunluk nedenleri sınırlı değildir. Gürültüye neden olma suçu incelendiğinde suçun hukuka aykırılığına ilişkin hukuki dayanağa yönelik eylemin varlığı değerlendirilir. Gürültüye neden olma suçu topluma karşı suçlar kapsamına girdiğinden, bu suça karışan failde mağdurun rızası hukuka uygunluk nedeni olarak değerlendirilemez¹¹⁸. Toplumu oluşturan herkes, gürültüye

¹¹⁶ Aygörmez, Uğurlubay: s. 476

¹¹⁷ Özgenç, İ.: s.651.

¹¹⁸ Yılmaz,M: Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 44.

neden olma suçunun mağduru olarak kabul edilir, bu nedenle ilgili kişinin rızası bu suçla ilgili yasalara uymak için bir neden değildir¹¹⁹. Öte yandan, ilgili tarafların rızası, bir kişiye karşı işlenen suçlar arasında örgütlü kişinin huzur ve sükûnunu bozma suçu açısından hukuka uygunluk nedeni olabilir.¹²⁰

Gürültüye neden olma suçunun hukuka uygunluk nedenleri arasında sayılan bir diğer konu da meşru savunma durumudur. Bununla birlikte, bir suç durumunda, faile karşı meydana gelen bir saldırıyı ortadan kaldırmak için faile müdahale edecek ölçüde gürültü yapılırsa veya meşru savunma için başka koşullar varsa meşru savunma gündeme getirilebilir. Ancak doktrinde, gürültüye neden olma suçunda meşru savunmanın olmadığını kabul eden görüşler de mevcuttur¹²¹

"İlgili kanunlarla belirlenen yükümlülöklere aykırı olarak" ifadesi maddi unsurlarından biridir. Öte yandan, kanun hükümlerinde veya amirin kanuni emirlerinde yer alan yükümlölük veya yetkilerin yerine getirilmesi kapsamında meydana gelen her türlü gürültü, kanuna uygun olarak meydana gelmiş sayılır. (TCK, m. 24)¹²².

"İlgili kanunlarla belirlenen yükümlölöklere aykırı olarak" ifadesi, suçun hukuki tanımında yer alan hukuka aykırılığın bir ifadesidir. Bu tür ifadeler, davranışın tüm hukuk düzeni açısından değerlendirilmesini gerektiriyorsa kanuna aykırılık unsuru, suç türünün belirli unsurları açısından değerlendirilmesini gerektiriyorsa tipoloji unsuru olarak değerlendirilir¹²³. TCK m.183, tüm hukuk düzeni açısından bir değerlendirme gerektirdiğinden, hukuka aykırılık nedenleri arasında ele alınması daha uygun olacaktır.

Doktrinine bakış TCK m. 183 ilgili kanundaki teknik usulün "ilgili kanunla belirlenen yükümlölüklerin ihlali" ifadesinden anlaşılması gerektiğini belirtmektedir¹²⁴. Başka bir görüş, gürültüyle ilgili tüm yasaların bu ifadeden anlaşılması gerektiğini öne sürmektedir¹²⁵. Bu ifadeden sadece yasayı anlamamak gerekir. Bu ifade, düzenlemeyi içerecek şekilde geniş bir şekilde yorumlanmalıdır. İlgili yönetmeliklerle belirlenen teknik prosedürler de açıklama

¹¹⁹ Aygörmez, Uğurlubay: Çevreye Karşı Suçlar-Türk ve Alman Çevre Ceza Hukukunda Güncel Sorunlar, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2015, s 476; Karakurt Eren A., "Türk Ceza Kanunu'nda Gürültüye Neden Olma Suçu", s 96; Çakmut, Yenerer,Ö.: Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma ve Gürültüye Neden Olma Suçları, s. 111.

¹²⁰ Yaşar, O./Gökcan, H. T./Artuç, M.: Yorumlu - Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, C. III , Seçkin Yayıncılık, Ankara s 4072; Ekici Şahin,M.: Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu", Ceza Hukuku Dergisi (CHD), Y. 2013, s. 27-28; Kocasakal, Ü.: Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu (TCK 123), s. 41-42; Kocasakal, Ü.: Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu (TCK 123), s. 139; Aktaran Çakmut, Yenerer, Ö.: Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma ve Gürültüye Neden Olma Suçları, s. 68.

¹²¹ Yokuş Sevik, H.:Gürültüye Neden Olma Suçu (TCK m. 183)", in. Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, Y. 2013, C. 19, S. 2, s 375 <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/809836> (E.T 30.09.2024)

¹²² Karakurt Eren A., "Türk Ceza Kanunu'nda Gürültüye Neden Olma Suçu", s 97-98.

¹²³ Gökürk, s. 428.

¹²⁴ Özcan,O.: s. 577.

¹²⁵ Güneş,A.M.: s.291.

kapsamındadır. Bu kanun, bugün KHK ile kanun kapsamında çıkarılan Gürültü Yönetmeliği'dir.¹²⁶

Çevre suçları açısından hukuka uygunluk nedenleri arasında bu kapsamda yetkili makamlardan alınan hakların ifası ve ruhsat verilmesi önemli bir yer tutmaktadır. İdareden usulüne uygun olarak alınmış ruhsatlara sahip kişilerin yürüttüğü faaliyetlerden kaynaklanan Gürültüye neden olma suçu kapsamında değerlendirilecek mi? Sorusuna cevap aranması gereken noktalardan olacağı sabittir. Gürültüye neden olma suçunun önleyici ve engelleyicilerinin içerisinde gürültü yönetmeliği itibariyle de idare ve yürütme makamı da yer almaktadır. Bu hal itibariyle de iznin idari makamlardan alınmış olması hukuka uygunluğa elverişliliği bakımından değerlendirilmelidir. Bu açıdan bakıldığında doktrinsel görüş bakımından görüşlerden biri olarak "ambulans, polis otosu siren sesleri ya da belediye işçilerinin yol işleri sırasında sebep olduğu seslerin"¹²⁷ hukuka uygunluğu kabul görülmüştür. Bu bakımdan tünel çalışması esnasında dinamit patlatılması sebebiyle oluşan gürültünün gürültüye neden olma suçunu oluşturup oluşturmayacağı ile paralel nitelikte olup bu bakımdan gerekli önlemlerin alınması ve idare tarafından alınan izin ve yapılan denetimlerin sınırı aşmamasına dikkat edilecektir. Ancak kabahatler kanunu bakımından idari para cezasına hükmedilebileceği öngörülecek, gürültüye neden olma suçu kapsamında hukuka uygunluk itibariyle suçun varlığı kabul edilmeyecektir.

Sonuç olarak, zarar veren eylemin yasa dışı olup olmadığı tüm hukuk sistemi dikkate alınarak belirlenmelidir. Genellikle yasaya aykırı hareket eden yasa ile belirlenir, ancak bu konu zorunlu değildir. Bir eylemin yasa dışı sayılması için failin kanunun varlığından haberdar olup olmaması önemli değildir. Bunun nedeni, "*kanunu bilmemek mazeret sayılmaz*" ilkesi haksız eylemin hukuk için de geçerli olan bir ilke olmasıdır. Yaklaşmakta olan sele dikkat çekmek için çıkartılan yüksek ses çıkartılması halinde zorunluluk hali mevcuttur.¹²⁸ Kural olarak, olumlu eylemlerde başkalarının mutlak haklarını ihlal etmemeyi emreden genel hukukun üstünlüğünün varlığı kabul edilir, ancak başkalarını zarardan kurtarma yükümlülüğü kabul edilmez. Ancak başkaları için tehlike oluşturabilecek durumların ortaya çıkmasını önlemeyi mümkün kılacak eylemler ise hukuka uygunluk nedenleri içerisinde yer alacaktır.

¹²⁶ Yaşar, O./Gökcan, H. T./Artuç, M.: Yorumlu - Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, C.Iv, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2010, s. 5620-5621; Yokuş Sevrük, H.; Gürültüye Neden Olma Suçu (TCK m.183, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, İstanbul 2013. s. 373.

¹²⁷ Taneri, G.: Çevreye karşı suçlar, Bilge yayınevi, Ankara, 2016, s.173

¹²⁸ Maviş, V.: Türk Ceza Kanunu'nda çevreye karşı suçlar Yetkin yayınları Ankara 2021 s.330

2.2. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

2.2.1. Teşebbüs

Gürültüye neden olma suçu, sırf hareket suçu olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla hareketler kısımlara bölündüğü takdirde teşebbüs hükümlerinin uygulanması mümkündür. Suçu meydana getiren gürültüye neden olan hareketler bölümlere ayrılabilir¹²⁹, bu nedenle işletmeye uygun bu tür bir suçun ürettiği gürültü insan sağlığına zarar verebilecek bir düzeye ulaştığında bu suç tamamlanmış sayılır¹³⁰.

Failin eylemi gerçekleştirmek istemesi ancak elinde olmayan sebeplerden dolayı eylemi tamamlayamaması veya sonucun ortaya çıkmaması halinde teşebbüs meydana gelir. Gürültüye neden olma suçuna ilişkin fail gürültüye neden olacak davranışı yapmak üzereyken yakalanmaya çalışılmaktadır.

Gürültüye neden olma suçunun tehlike suçu olarak düzenlenmiş olması nedeniyle teşebbüse elverişliliği doktrinde tartışmalı olmakla birlikte biz potansiyel tehlike suçu olarak kabul edilmesi nedeniyle teşebbüse elverişli olduğunu düşünüyoruz¹³¹.

2.2.2. İştirak

İştirak açısından bakıldığında, suça birden fazla kişinin katkısı varsa, bu kişilerin statüsü genel ilkeler çerçevesinde belirlenir¹³².

Gürültüye neden olma suçu bakımından iştirake ilişkin özel bir düzenleme bulunmadığından iştirakin her türlü mümkündür. Bu sebeple suça katılım yardım etme, müşterek faillik, azmettirme şeklinde gerçekleşebilir. Suçlu, engelli bir çocuğu veya akıl hastası bir kişiyi suç işlemek için araç olarak kullanabileceğinden dolayı faillik de mümkündür.

2.2.3. İçtima

Gürültüye neden olma suçuna yönelik içtima konusunda kanunda özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu konuyla ilgili genel hükümler bağlamında hareket edilmektedir.

1. Fikri İçtima:

Gürültüye neden olma suçunda, failin tek bir fiil ile birden fazla suçu işlediği durumlar, fikri içtima kapsamına girebilir. Doğrudan bir kişiye karşı yöneltilen gürültü eylemi ise gürültüye neden olma suçunu değil kişilerin huzur ve sükununu bozma suçu niteliğindedir. Suçun vasfı itibarıyla de içtima bakımından gürültüye neden olma suçunun içtima bakımından

¹²⁹ Karakurt, E. A.:Türk Ceza Kanunu'nda Gürültüye Neden Olma Suçu, s. 101.

¹³⁰ Aygörmöz, Uğurlubay: s. 477

¹³¹ Kaplan M., /Atladı B.: s.649.

¹³² Yılmaz, M.: s. 45.

hareketinde huzur ve sükunu bozma suçu doğmayacaktır. Ancak kişilerin huzur ve sükununu bozma suçunun işlenmesi halinde topluma karşı da işlenebilirliğinin mümkün olması halinde gürültüye neden olma suçunun unsurları tamamlanmış olması koşuluyla işlenebilirliği mümkündür. Örneğin, bir sanığın yüksek sesle müzik çalarak hem kişinin huzur ve sükununu bozması (TCK m. 123) hem de çevreye karşı gürültüye neden olma suçu(TCK m. 183), fikri içtima kapsamında değerlendirilir. Bu durumda, failin sadece daha ağır cezayı gerektiren suçtan sorumlu tutulması gerekir. Genellikle huzur ve sükûnu bozma suçundan daha ağır bir ceza gerektirdiği için fail bu suçtan cezalandırılır, ancak Gürültüye neden olma suçu fikri içtimada dikkate alınır.

Gürültüye neden olma suçu ile gürültü kabahati arasında da Kabahatler Kanunu hükümleri uyarınca sadece suçtan hüküm kurulacaktır. Zira bir fiil hem suç hem de kabahat oluşturursa failin sorumluluğu suçtan olacaktır. Bu sebeple gürültüye neden olma suçu söz konusu ise gürültü kabahatinden sorumluluk doğmayacaktır.

2. Zincirleme Suç:

Gürültüye neden olma suçu, aynı fiilin birden fazla kez tekrarlanması durumunda zincirleme suç kapsamında değerlendirilebilir. Örneğin, bir failin belirli aralıklarla aynı mahallede defalarca yüksek sesle müzik yayını yapması, zincirleme suç olarak nitelendirilebilir. Bu durumda, her bir suç için ayrı ceza verilmeyip, tek bir ceza artırılarak uygulanır.

2.2.4. Yaptırım

Gürültüye neden olan kişi, “*iki aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla*” cezalandırılmaktadır. Bu suçlara verilen cezalar seçimlik gösterilmektedir¹³³. Failin ancak hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılması mümkündür. Ancak cezanın hapis olarak onanması halinde bu ceza adli para cezasına çevrilemez (TCK m. 50/2). Adli para cezası yaptırımlarının alt veya üst sınırlarının bu maddede belirtilmediğine dikkat edilmelidir. Bu durumda Türk Ceza Kanunu'nun 52. maddesine göre genel kural, “*adli para cezasının fiili gün sayısının beş günden az, yedi yüz otuz günden fazla olmamak üzere*”, aksi yöndeki herhangi bir hüküm ve yasa belirlenmektedir. Öte yandan adli para cezasının hukuka aykırı ceza olarak tanımlandığı suçlarda bu cezanın asgari süresi, suç tanımındaki asgari cezayı, üst sınırı ise azami cezayı aşamaz. (TCK m.61/9). Bu hükme göre gürültüye neden olma suçunda faillerine uygulanabilecek adli para cezalarının alt sınırı 60 günden az, üst sınırı ise 730 günden fazla olamaz.

¹³³ Yenerer Çakmut, Ö.: s 116

CMK m. 231/5'e göre: “*Şüpheliye karşı işlenen suçtan dolayı yargılama sonrasında verilen ceza, iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ise mahkeme, kararının yayımının ertelenmesine karar verebilir*”. “Gürültüye neden olma suçuna yönelik yaptırımlar dikkate alınırsa, bu suçtan yargılanan sanık hakkında karar bakımından hükmün açıklanması ertelenebilir¹³⁴”.

TCK m. 51. maddeye göre, bir suçtan dolayı iki yılı aşmamak üzere hapis cezasına çarptırılan kişinin cezası ertelenebilir. Gürültüye neden olma suçundan dolayı verilen hapis cezası, ertelenen hapis cezasının koşullarının karşılanması halinde ertelenebilmektedir¹³⁵.

Gürültüye neden olma suçu nedeniyle tüzel kişilere güvenlik önlemleri uygulanmaz¹³⁶. TCK madde 60/4, tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirlerinin ancak kanunda öngörülmesi halinde uygulanabileceğini düzenlemektedir. Gürültünün esas olarak tüzel kişilerin faaliyetlerinden kaynaklandığı göz önüne alındığında, bu durum önemli bir kusur oluşturmaktadır.

2.3. Muhakeme

Gürültüye neden olma suçunun yargılanmasında varılan ceza 1 yıl veya daha az hapis cezası ise, bu ceza kısa süreli hapis cezası olarak kabul edilir. Duruşmadan sonra kısa süreli hapis cezası belirlenirse bu ceza Türk Ceza Kanunu'nun 50. maddesine göre seçenek yaptırıma çevrilebilir. Ancak gürültüye neden olma suçu bakımından hapis cezası ile adli para cezası seçimlik olarak öngörüldüğünden hapis cezasına hükmedilmesi halinde hapis cezasının seçenek yaptırım olarak adli para cezasına çevrilmesi mümkün değildir. Ayrıca hapis cezası olması durumunda bu cezanın ertelenmesinin önündeki engellerden de söz edilmemektedir.

2.3.1. Görevli Mahkeme

Ceza süresinin iki aydan iki yıla kadar olması¹³⁷ nedeniyle gürültüye neden olma suçuna dair davalarda görevli mahkeme asliye ceza mahkemesidir. İncelenen suç tipi, re'sen soruşturulan ve kovuşturulan suçlardandır. Yasa koyucu suç tipini şikâyeteye bağlı olmasına dikkat etmemiştir. Nitekim gürültüde hedefteki mağdur olsa dahi gürültünün diğer insanlara da aynı şekilde zararı doğacaktır. Bu haliyle de topluma karşı işlenmiş olması nedeniyle de

¹³⁴ Yenerer Çakmut, Ö.: s 117

¹³⁵ Yenerer Çakmut, Ö.: s. 117

¹³⁶ Güneş, A. M.: Çevre Hukuku, 4. Bs, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s 293; Taşkın, s. 154-155; Yaşar/Gökcan/Artuç, C. IV, s. 5620; Yokuş Sevük, H.: “Gürültüye Neden Olma Suçu (TCK m.183)”, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Y. 2013, C. 19, S. 2, s. Yokuş Sevük, s. 372; Hafizoğulları, Z./Güngör, D.: Çevreye Karşı Suçlar, s. 648.

¹³⁷ Gökcan, H. T., Artuç, M.: s. 5406.

mağdurun şikâyetinin aranmaması isabetlidir. Gürültüden kişisel olarak zarar gören kişiler varsa CMK'nın 237. ve devamı maddelerine göre katılma hakkı tanınmalıdır.

2.3.2. Özel Muhakeme Usulleri

Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 251. maddesi uyarınca uygulanan seri muhakeme, suçların hızlı bir şekilde yargılanmasını sağlar ve bu süreç, toplum sağlığını ve huzurunu koruma amacı güder. Gürültüye neden olma suçu gibi suçların, seri muhakemeye tabi olması, toplumsal etkilerini minimize etmeyi ve hukuki süreçlerin etkinliğini artırmayı hedefler. Ceza Muhakemesinde Seri Muhakeme Yönetmeliğinde düzenleme yapılmıştır. Bu yönetmeliğin 6. maddesinin 4. bendinde gürültüye neden olma suçunu belirtmiş olduğundan gürültüye neden olma suçu seri muhakemeye tabi olmuştur.

Basit yargılama usulünün amacı, daha düşük ceza gerektiren suçlarda ve delillerin açık, failin, hareketin ve neticenin basit olarak ortaya konduğu yargılamalarda ortak yargılama yönteminin alternatiflerinin kabul edilebilmesidir. Bunun nedeni, işlenen suçun haksızlık içerik açısından hafif olması ve işlenen suçun kanıtlarının açık ve ortada olması durumunda mahkeme işlemlerinin hızlandırılması ve basitleştirilmesi gerektiği ve bu nedenle anlaşmazlığın çözülmesinin kolay olmasıdır.

7188 Sayılı Kanun (CMK m.250) ve basit yargılama usulleri (CMK m.251 ve 252) Türkiye'de ceza muhakemesi sistemine girilen seri muhakeme usulünün bu düşünceye dayandığı düşünülmektedir. Bu bakımdan bu ilkenin gereklerini belirlerken hem bu ilkenin gereklerini göz önünde bulundurmalıdır. Basit yargılama, zararın giderilmesi, eski hale getirme, uzlaştırma, denetimli serbestlik, gibi adli kontrol hükümlerinin kapsamına dayanmaktadır. İncelemeye konu olan basit yargılama usulü Asliye Ceza Mahkemesi'nin yetki alanına girer ve adli para cezası gerektiren suçlara veya iki yıl veya daha az hapis cezası gerektiren suçlara uygulanabilir. Ancak bu prensibe göre bu prosedürün uygulanabilmesi için dosyadaki delillerin durumuna bağlı olarak çözülmesi de kolay olmalıdır. Asliye Ceza Mahkemesi iddianameyi kabul ettikten sonra, dosyadaki delillerin durumu değerlendirilerek çözümlenmesinin daha kolay olup olmadığına bağlı olarak bu işlem yapılabilir.

Mahkeme, karara hazırlık kapsamında mütalaasını vermesi için taraflara kovuşturmayı tebliğ etmeleri için süre vermekle yükümlüdür, ancak tarafların bu süre içinde cevap verme yükümlülüğü yoktur. Bu prosedür, belirtilen sürenin sona ermesine rağmen, tarafların kovuşturma bildirimine cevap vermemesi durumunda uygulanmaya devam edebilir. Bu prosedürde mahkeme, dosya üzerinden tahsil edilen dava hakkında karar verir. Basit yargılama usulünün CMK sistemi için geçerli olup olmadığı iddianamenin açıldığı Asliye

Ceza Mahkemesi'nin takdirindedir. Savcılık, bu prosedürün uygulanıp uygulanmayacağına veya başka önlemlerin alınıp alınmayacağına karar verme yetkisine sahip değildir¹³⁸. Bir başka ifadeyle savcı, iddianamesini sunduğu Asliye Ceza Mahkemesi'nden basit yargılama talebinde bulunma yetkisine sahip değildir.

Basit yargılama usulü, talep veya savunma hakkı konusunun talebi olmaksızın kamu tarafından uygulanan bir usul olarak kabul edilmektedir. Basit yargılama prosedürünün ikincil nitelikte olduğu söylenebilir.

Gürültüye neden olma suçunun seri muhakemeye tabi olması, hem çevre sağlığını koruma hem de toplumsal huzuru sağlama açısından önemli bir hukuki mekanizma sunar. Bu düzenlemeler, gürültüye neden olma suçunun olumsuz etkilerini azaltmayı ve suçların hızlı bir şekilde çözüme kavuşturulmasını sağlamayı amaçlar. Nitekim soruşturma aşamasında irdelenecek gürültünün yüksek seviyede olduğunun araştırması teknik bir inceleme olması sebebiyle suçun failinde bir noksanlığın bulunmaması halinde kovuşturma aşamasında araştırılacak başkaca bir suça konu eylem ve neticesi söz konusu olmayacağından seri muhakemeye tabiliği kanun koyucu tarafından isabetli bir şekilde belirlenmiştir. Ancak, uygulamada karşılaşılan güçlükler ve yerel farklılıklar, bu sürecin etkinliğini etkileyebilir. Dolayısıyla, Gürültüye neden olma suçu ile ilgili yasal düzenlemelerin ve muhakeme süreçlerinin sürekli olarak gözden geçirilmesi ve iyileştirilmesi, daha etkili bir çevre koruma stratejisi için elzemdir.

2.3.3. Zamanaşımı

Dava zamanaşımı TCK m.66'da düzenlemiştir. Düzenlemeye göre *“Beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlarda sekiz yıl, geçmesiyle düşer.”* Ceza infaz zamanaşımı ise TCK m. 68/e ile düzenlenmiş olup buna göre infazı için ise 10 yıllık süre öngörülmüştür. Dava zaman aşımı suçun işlenmesi ile başlayacak ve kesinti sebepleri söz konusu olduğunda olağanüstü zaman aşımı süresi hesaplanacak ve bu durumda inceleme konumuz suç için azami zaman aşımı süresi 12 yıl olacaktır. Yargıtay içtihatları da bu yöndedir.¹³⁹

¹³⁸ Yenisey, F./Nuhoğlu, A.: Ceza Muhakemesi Hukuku, 8. Baskı, Ankara, Eylül 2020, s 850

¹³⁹ Saniğin yargılama konusu eylemi için, 5237 sayılı Kanun'un 183 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca belirlenecek cezanın türü ve üst haddine göre, aynı Kanunun 66 ncı maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi ile 67 nci maddesinin dördüncü fıkrası gereği 12 yıllık olağanüstü zamanaşımı süresinin öngörüldüğü anlaşılmıştır. Suçun işlendiği 19.08.2010 tarihinden, temyiz incelemesi tarihine kadar, 12 yıllık olağanüstü zamanaşımı süresinin gerçekleşmiş olduğu belirlenmiştir. Gerekçe bölümünde açıklanan nedenle ... Asliye Ceza Mahkemesinin kararına yönelik sanık müdafinin temyiz isteği yerinde görüldüğünden hükmün, 1412 sayılı Kanun'un 321 inci maddesinin birinci fıkrası gereği bozulmasına, bu husus yeniden yargılamayı gerektirmediğinden hükmün zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar verilmiştir. T.C. Yargıtay 4.CD, E:2022-13439, K:2023-665, T:26.01.2023

SONUÇ

Nüfus artışı, kentleşme, endüstriyel gelişme ve ulaşımın gelişmesi çevre sorunlarına katkıda bulunsa da artan suç aynı zamanda düzenlemelerin çeşitlenmesine de yol açmaktadır. Çevre suçu diğer suçlara göre daha geç gelişen bir suç türüdür.

Pek çok sosyal bilim teorisinde de görebileceğiniz gibi ekoloji kavramının kabul görmüş ve evrensel bir tanımı yoktur. Bunun nedeni hem çevre kavramının kendisinin doğasından hem de çevreyi tanımlamak isteyen kişilerin konsepte kattığı farklı anlamlardan kaynaklanmaktadır. Bu nedenler, çevre kavramına karmaşık, belirsiz ve geniş boyutlar kazandırır. Bu durum karşısında çevre odaklı hukuk itibarıyla çevre tanımının atlatıldığını görebiliriz. Bir tanım oluşturmak yerine, söz konusu metin, genel kavramların belirttiği, içerdiği veya kapsadığı öğelere işaret eden içeriktir.

Çevre kavramının en geniş anlamıyla, önemli bir şeyi etkileyen tüm dış faktörler (insanlar, hayvanlar veya bitkiler) önemli faktörler olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda karşılaştığımız tüm dış ve cansız sistemler ile insan ilişkilerinden kaynaklanan sosyal, kültürel, ekonomik ve kamu kurumlarıyla ilişkiler doğal çevre olarak adlandırılan ortamı oluşturmaktadır. Çevre, tüm canlıların kısa veya uzun vadede etkileşimde bulunduğu mikro ve makro sistemlerin tamamına verilen ad olarak değerlendirilmektedir. Başka bir deyişle, çevre her zaman insan faaliyetiyle etkileşime giren bir ortamdır. Böylece insan çevresi, kişinin bu alanlardaki psikolojik, teknik, ekonomik ve sosyal yaşam koşullarını ve ilişkilerini etkileyen gerekli unsurları oluşturur.

İnsan ve birey haklarının ilk olarak tarihsel gelişimde ortaya çıktığı bilinmektedir. Bunu siyasi ve ekonomik, sosyal ve kültürel haklar izledi. İnsan hakları dalgalar halinde yayıldı ve her zaman alanlarını genişletti. Edinilen haklar, kişilikten toplumsallığa ve ardından küreselleşmeye dönüşmüştür. Bir anlamda insan hakları zamanla çeşitlenmiş ve gelişmiştir, ancak daha erken bir aşamada insan haklarının yeni bir anlamının gelişmesine yol açmıştır. Olumlu ve olumsuz haller, birinci kuşağın hakları da şekil olarak haklardan farklı olarak ortaya çıkan haklardır.

Çevre hakkı, 1946 yılında yürürlüğe giren Birleşmiş Milletler Sağlık Anayasası'nda ırk, din, siyasi düşünce, ekonomik ve sosyal statüye bakılmaksızın tüm insanların temel hakkı olarak tanınmıştır. Çevresel haklar ilk önce doğrudan yasal hakların yerini almıştır.

Hakların hukukla tanımlanabileceği düşüncesinden hareketle, "çevre hakları" da çevre hukukuyla tanımlanabilmektedir. Bu bağlamda çevre hukuku kavramlarından birinin de çevre hakları olduğunu söylenebilir. Gürültüye neden olma suçunun koruduğu hukuki değer,

insanların güvenli ve temiz bir çevrede yaşama hakkı, sağlık hakkı ve çevre hakkının bir kısmı olarak ifade edilmektedir. "Çevreye Karşı Suçlar" bölümünde, gürültüye neden olma suçuyla korunan hukuki değerin, nesnenin bünyesinde "başkalarının hayatını tehlikeye atmak" değil, toplum sağlığını korumayı amaç edindiğini belirtilmektedir.

Anayasamıza göre herkesin güvenli bir ortamda yaşama hakkı vardır. Bu hakkın, diğer haklardan farklı olarak istisnai olarak korunması ve çevremizdeki her şeyin bu bağlamda korunması gerekmektedir. Havayı, suyu, toprağı, bitki ve hayvanları ayırıp çevreyi korumak temel amaç olmalıdır. Çünkü temel hak ve özgürlükleri, özellikle kirli ve bozulmuş bir ortamda yaşama hakkını tam olarak kullanmak mümkün değildir. Genel olarak, tüm çevre suçlarının geçersiz kıldığı hukuki değerler şunlardır: hava, toprak, su, flora ve fauna gibi doğal çevreyle ilgili çevresel çıkarlar ve sağlık ve refah gibi insan haklarıdır.

Genel suç teorisine göre, bir fiilin suç olarak tanımlanması ve cezai yaptırımlara tabi tutulması için kasıtlı veya kısmi bir fiilin (fiil) varlığı esastır. Her şeyden önce, kasıtlı olarak veya taksirli halde ve onu oluşturan unsurlarla bağlantılı olarak gerçekleştirilir. Gürültüye neden olma suçu ile belirli veya soyut tehlike ve zararlara maruz bırakılan mağdurun korunması amaçlanmalıdır.

Çevre kirliliği çağımızın önemli sorunlarından biridir ve birçok ülke bu sorunlara uluslararası düzeyde çözüm aramaktadır. Gürültü kirliliğinin çevre açısından kalıcı, insan sağlığı açısından olumsuz sonuçlarının olup olmadığı henüz bilinmemektedir. Yüksek gürültü seviyeleri çok kısa sürede kalıcı etkilere neden olabileceğinden gürültü, kaçınılması gereken bir eylemdir.

Gürültü; etkisi dikkate alındığında çevreyi, insan sağlığını ve günlük yaşamı olumsuz etkileyen faktörlerin başında gelmektedir. Gürültünün insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerinden zarar gören şeylerin kirlilikten kaynaklandığı anlatılmıştır. Gürültü kirliliği sadece insanlardan değil aynı zamanda uçak, yol, insanları taşımak için kullanılan araçlar gibi çeşitli etkenlerden de kaynaklanabilmektedir. TCK hükümleri doğrultusunda tüm seslerin değil, insan sağlığına zarar veren gereksiz ve ahenk dışı seslerin insan sağlığını olumsuz etkilediği ve bu nedenlerle gürültü olarak kabul edilebilecek bir tanımlaması yapılabilir.

Kabahat olarak düzenlenen gürültü, bir yürütme eyleminde başkalarının huzurunu ve huzurunu bozacak şekilde gerçek bir kişi tarafından kasıtlı olarak işlenen bir eylemdir. Gürültü Suçun işlenmesi söz konusu olduğunda, başkalarının huzurunu engellemek olarak anlamak gerekir. Gürültünün nasıl üretildiği veya gürültüyü yaparken hangi araçların kullanıldığı önemli değildir. Ayrıca gürültüye neden olma suçunun mağdurları belli sayıda

insan olmakla birlikte, kişilerin huzur ve sükununu bozma suçunun mağdurları da belli sayıda insandır. Kabahatler Kanunu'nun 37. maddesinde rahatsız etme olarak belirtilmiştir.

Gürültüye neden olma suçunun faili herkes olabilir. Nitekim TCK Md. 183, gürültüyü çıkaran kişiden bahsederek bu suçun faili hakkında objektif bir şarta ihtiyaç duymamaktadır. Gürültüye neden olma suçunun faili gerçek kişi ise ve bu suç tüzel kişiliğin faaliyetleri çerçevesinde işleniyorsa, bu suç için tüzel kişiliğe özgü güvenlik önlemlerinin uygulanacağı varsayılmamaktadır.

Gürültüye neden olma suçunda mağdur toplumdur. Bu nedenle de Gürültüye neden olma suçu, topluma karşı işlenen suçlar başlığı altında düzenlenir ve gürültünün yaşandığı bir toplulukta yaşayan herkes bu suçun mağduru olabilmektedir.

Gürültüye neden olma suçu konusunda iki farklı görüş vardır. Görüş, sağlığın bozulması riski altındaki insan toplumunun bu suça maruz kalacağını belirtmektedir. Bu görüşe göre, suçun amacı gürültünün üretildiği çevrenin toplumun sağlığını korumaktır.

Gürültüye neden olma suçunun fiil kısmı, başka bir kişinin sağlığına zarar verecek şekilde gürültüye neden olmaktır. Öncelikle bu suçun işlenebilmesi için failin Gürültüye neden olma suçu kapsamındaki yükümlülüklerini ihlal ederek gürültü yapması gerekir. Ayrıca, gürültü başkalarının sağlığına potansiyel olarak zararlı olmalıdır.

Gürültüye neden olma suçu, ciddi bir eylem ile kanunda yapılmasının istenilmeyen davranış yükümlülüğü ihlal eden irade eylemi olarak tanımlanmaktadır. Fail ile eylem arasındaki bu illiyet bağ, gürültüyü arttırma ya da azaltma şeklinde kendini göstermektedir. Bu nedenle, bir suç yalnızca özel bir kast içinde işlenebilir. Fail, kendisini rahatsız etme, mağdurun huzurunu ve huzurunu bozma umuduyla amaçlamalıdır. Sadece protesto amacıyla yapılan eylemler süreklilik arz etse bile, TCK m.123'te yer alan barış ve huzuru bozan suçlar yer almamaktadır.

Gürültüye neden olma suçu ve hukuka aykırılık unsurlarına baktığınızda Türk Ceza Kanunu'nda hukuka aykırı fiillere ilişkin bir düzenlemenin bulunmadığını görürsünüz. Gürültüye neden olma suçları topluma karşı suçlar kapsamına girdiğinden suça karışan tarafların rızası hukuki dayanak olarak görülmemektedir.

İçtima bakımından da ilgili maddede özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu konudaki sorunlar genel hükümler çerçevesinde çözümlenmelidir. Bu maddede tanımlanan suçlara gelince, *"tek bir eylem ile birkaç farklı suç işlemek"* fikri gündemde olabilir. Gürültüye neden olma suçunun faili, en çok suçun iç doğası gereği, insanların huzur ve sükununu bozma suçuna neden olabilecektir. Suç işleme kararının infazı kapsamında aynı mağdur aleyhine işlem yapılır. Her ne kadar Kabahatler Kanunu'nun 36. maddesi Türk Ceza Kanunu'nun 123.

maddesine benzer hükümler içerse de bu hükümlerde ceza olarak idari para cezası öngörülmektedir. Kabahatin ve gürültüye neden olma suçunun birlikte işlenmesi halinde kabahatler kanunu çerçevesince idari para cezasının kesilmeyeceği bu yönde içtima doğmayacağı doktrinde benimsenmiştir.

Ceza süresinin iki aydan iki yıla kadar olması nedeniyle Gürültüye neden olma suçunda ilgili davalardan sorumlu mahkeme Asliye Ceza Mahkemesi'dir. Soruşturulan suç türleri, resen soruşturulan ve kovuşturulan suçlardır. Mağdur toplumu oluşturan bir birey olduğu için yasa koyucu suç türünün şikâyetle bağlı olmasına izin vermemekte olup bu haliyle de 8 yıllık zamanaşımına tabidir. Gürültüye neden olma suçu itibariyle şahsen zarar görmüş bir kişi varsa, CMK'nın 237. maddesi ve devamı uyarınca suç türü için öngörülen ceza hapis veya adli para cezası olduğu için katılma hakkı ile katılan sıfatı tanınmalıdır. Yargı mahkemesi, ilk derece ceza mahkemesidir.

Gürültüye neden olma suçu, Basit yargılama usulüne tabidir. Basit yargılama usulünde, genel usulde sorunlu olan yargılama hazırlığı, yargılama ve yargılama sonucundan oluşan kovuşturma aşamasının yargılama hazırlığı ve yargılama safhaları atlanır. Mahkeme, karara hazırlık kapsamında mütalaasını vermesi için taraflara iddianameyi tebliğ etmeleri için süre vermekle yükümlüdür, ancak tarafların bu süre içinde cevap verme yükümlülüğü yoktur.

KAYNAKÇA

- Algan, N. :Çevre Gerçeğinin Küresel Düzeyde Ele Alınışı, **Yeni Türkiye**, Ankara, Yıl 1, Sayı 5, Temmuz- Ağustos, 1995 s. 210-219
- Artuk, M. E. / Gökçen, A. / :**Ceza Hukuku Genel Hükümler**, B. 9, Ankara 2015
- Yenidünya, A. C. :**Ceza Hukuku Genel Hükümler**, B. 9, Ankara 2015.
- Artuk, M. E./ Gökçen A./
- Alşahin, M. E./ Çakır, K. :**Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 15. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021.
- Aygörmez, Uğurlubay: **Çevreye Karşı Suçlar**, Yetkin Yayınları, Ankara 2015
- Başoğlu, B. :**Çevre Zararlarından Doğan Hukuki Sorumluluk**, İstanbul 2016,
- Bozkurt, Y. :**Çevre Sorunları ve Politikaları**, Bursa 2013, s. 66.
- Çerçi, E. :Çevre Hukukunun Temel İlkeleri. **Anahtar Dergisi**, 6, 2021
- Demir, Ö., ve Acar, M. :**Sosyal Bilimler Sözlüğü** (6. baskı),2005 Adres Yayınları
- Ekici Şahin, M. :Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu, **Ceza Hukuku Dergisi (CHD)**, Y. 2013, S. 23, s. 21-52.
- Erdoğan,M. :**İnsan Hakları Teorisi ve Hukuku**, Bs. 1, Ankara 2007
- Gemalmaz, M.S. :Bir İnsan Hakkı Olarak Çevre Hakkı ve Türk Düzenlemesi, **İÜHFM**, C. 52, S. 1-4,
- Gezgin-Kayan, R. B. :Gürültüye Neden Olma/Gürültü Kirliliği, **CHD**, Y. 3, Ağustos 2008.
- Gökcan, H. T. /Artuç, M. :**Yorumlu -Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Şerhi**, Cilt IV., Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s. 5406.
- Gülmez, M. :**İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi**, TODAİE Yayını, Ankara, 2001.
- Gülşen, R. :Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu (TCK m. 123), **Zirve Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y. 2012
- Güneş, A :**Çevre Hukuku**, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015
- Güneş, A. M./Coşkun, A. :Çevre Hukuku,1. Bs, Kazancı Kitap, İstanbul, 2004
- Güngör,D. :**Ceza Hukukunda Fiil Üzerinde Hata**, B. 1, Ankara 2007.
- Hafizoğulları, Z./Güngör, D. :**Çevreye Karşı Suçlar**, 2012
- Hafizoğulları, Z./Özen, M. :**5271 Sayılı Türk Ceza Kanununda Çevreye Karşı Suçlar**”, Prof. Dr. Tuğrul Arat’a Armağan, Ankara, 2012, .

- Hafizoğulları, Z./Özen, M. :**Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar**, 2. Baskı, US-A Yayıncılık, Ankara, 2016,
- İmre, Z. :**Doktrinde ve Uygulamada Kusursuz Sorumluluk Halleri**, Ankara 1949.
- Kaboğlu, İ. Ö. :**Çevre Hakkı**, 3. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara.1996
- Kaplan, M./Atladı Barış R. :**Gürültüye Neden Olma Suçu, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 21, 2019 s.627-651
- Kaplan, M. :**İmar Kirliliğine Neden Olma Suçu**, Seçkin, Ankara 2018
- Kaplan, M., Kantarcı, N. :**Protection Of Environment In Turkey Through Criminal Law, Contemporary Issues In Social Sciences And Humanities** (Ed. William H. Taylor), London&İstanbul, 2017
- Karakurt, E. A. :**Türk Ceza Kanunu'nda Gürültüye Neden Olma Suçu**, Eylül-Ekim 2017, Yıl 30, S. 132, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**
- Kaypak, Ş. :**Avrupa Birliği Sürecinde Yerel Haklar ve Kente Yansıması, I. Uluslararası Avrupa Birliği, Demokrasi, Vatandaşlık ve Vatandaşlık Eğitimi Sempozyumu 28-30 Mayıs 2009**,
- Kaypak, Ş. :**Kentleşme ve Çevre Sorunları**, Basılı Ders Notu, 2015 Mustafa Kemal Üniversitesi,
- Keleş, R./Ertan, B. :**Çevre Hukukuna Giriş**, İmge Kitapevi, Ankara 2002,
- Keleş, R./Hamamcı C. :**Çevre bilim**, İmge Kitapevi, İstanbul 2002
- Kılıçoğlu M. :**Sorumluluk Hukuku, Sözleşme Dışı Sorumluluk**, Ankara 2002
- Kışlalıoğlu, M. / Berkes, F. :**Çevre ve Ekoloji**, 9. Baskı, İstanbul, Remzi Kitabevi. 2005
- Kocasakal, Ü. :**Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu (TCK 123), Ankara Barosu Dergisi**, Y. 2015,
- Koçhisarlıoğlu, C. :**Haksız Eylem Kusuru**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara 1990 (Haksız Eylem Kusuru).
- Kuzu, B. :**Sağlıklı ve Dengeli Bir Çevrede Yaşama Hakkı**, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1997.
- Mahmutoğlu, S. :**Türk Ceza Kanununda Yer Alan Bilişim Alanındaki Suçlar Ve Karşılaşılan Sorunların Yargı Kararları Işığında Değerlendirilmesi, İÜHFİM, C. LXXI, S. 1, s. 891-890 İstanbul, 2013**
- Maviş, V. :**Türk Ceza Kanunu'nda çevreye karşı suçlar**, Yetkin yayınları Ankara 2021

- Olgun, H./ Işık, V. :Bir ‘İnsan Hakkı’ Olarak ‘Çevre Hakkı’ ve Türk Hukukundaki Yeri, **Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi**, 3 (1), 2017
- Özcan, O. :**Türk Hukukunda Çevre Suçları**”, Uğur Alacakaptan’a Armağan, Cilt I, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2008.
- Özdek, Y. :**İnsan Hakkı Olarak Çevre Hakkı**, TODAİE Yayını, Ankara. 1993
- Özgenç, İ. :**Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin, Ankara 2006.
- Pamuk, G. :Gürültü Kabahati (Kabahatler Kanunu m. 36),
- Parlar A. / Hatipoğlu M. :**Açıklamalı ve Yeni İçtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu**, C. 2, B. 3, Ankara 2010.
- Şen, E. :**Çevre Ceza Hukuku (Ceza Hukuku Açısından Sağlıklı ve Düzenli Bir Çevrede Yaşama Hakkı)**, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul 1994.
- Taneri, G. :**Çevreye karşı suçlar**, Bilge yayınevi, Ankara, 2016
- Taşkın, O. E. :Maddi ve Muhakeme Boyutuyla Çevre Ceza Hukukuna Dair Bazı Tespitler/Kısmi Öneriler, **Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi**, Y. 2015, C. 3,
- Tezcan, D./ Erdem, M. R./
- Sancaktar, O./ Önok, R. M. :**İnsan Hakları El Kitabı**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2011
- Toroslu, N. :**Ceza Hukuku Genel Kısım**, B. 14, Ankara 2009.
- Turgut Yılmaz, N. :**Çevre Hukuku**, Savaş Yayınevi, 2021
- Turgut Yılmaz, N. :**Çevre Politikası ve Hukuku**, İmaj Yayınevi, 2009
- Türkiye Çevre Sorunları Vakfı (1996). **Ortak Geleceğimiz, Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu**, (Çev. Belkıs Çorakçı), 3. Baskı, Ankara
- Üçışık F./ Üçışık G :**Çevre Hukuku**, Ötüken, İstanbul, 2013
- Ünver, Y./Nuhoğlu, A. :**Federal Almanya Çevre Ceza Hukuku**, Beta, İstanbul 1999.
- Yalçın, A. Z. :**Yeşil Büyüme – Çevre Kirliliği ve Eşitsizliklere Karşı Yeni Bir Büyüme Paradigması -**, Ekin, Bursa, 2017
- Yaşar, O./Gökcan, H. T./
- Artuç, M. :**Yorumlu - Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, C.Iv, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2010.
- Yaşar, O./Gökcan, H. T./

- Artuç, M. :**Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, C4, 2.Bs., Adalet, Ankara, 2014.
- Yenerer Çakmut, Ö. :**Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma ve Gürültüye Neden Olma Suçları**, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2014.
- Yenisey, F./Nuhoğlu, A. :**Ceza Muhakemesi Hukuku**, 8. Baskı, Ankara, Eylül 2020
- Yılmaz, M. :**Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma**, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2017
- Yılmaz, S :**Çevre Hukuk Bağlamında Türk Ceza Kanunundaki Çevre Suçları**, Adalet Yayınevi, 2013
- Yokuş Sevük, H. :**Gürültüye Neden Olma Suçu (TCK m.183)**, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, İstanbul 2013.
- Yokuş Sevük, H. :**Çevre Hukuku Doğal Çevrenin Korunması**, Adalet, Ankara 2013

İnternet Kaynakları

- “Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters” olan Sözleşme’nin metni için, bkz. (Çevrimiçi) <http://www.unece.org/env/pp/documents/cep43e.pdf>, 11 Mart 2008.
- Knopp, L. (2008) International and European Environmental Law with Reference to German Environmental Law s 49, (Berlin: Lexxion Verlagsgesellschaft).
- Gökçen Ahmet: “Hürriyete Karşı Suçlar”, s. 1-37. www.cezabb.adalet.gov.tr/makale/117.doc
- Noise in Figures. [Internet]. European Agency for Safety and Health at Work Risk Observatory Thematic Report, <https://osha.europa.eu/en/publications/report-noise-figures/view>, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/ictihat> <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/cgk-2007-8-109.html>, <http://acikerisim.akdeniz.edu.tr/bitstream/handle/123456789/2764/?sequence=1&isAllowed=y>
- <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/809836>
- <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/97790>

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Bekir Sami ÖZTÜRK
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Beydağı Anadolu Lisesi
Lisans Diploması	Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Yabancı Dil / Diller	İngilizce

